

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

**Извештај на независниот ревизор и
Финансиски извештаи подготвени во согласност со
Меѓународните стандарди за финансиско известување
за годината што завршува
на 31 декември 2021 година**

Содржина

	Страница
Извештај на независниот ревизор	1 – 2
Биланс на успех	4
Извештај за сеопфатната добивка	4
Извештај за финансиската состојба	5 – 6
Извештај за промените во капиталот	7
Извештај за паричните текови	8
Белешки кон финансиските извештаи	9 – 80

ИЗВЕШТАЈ НА НЕЗАВИСНИОТ РЕВИЗОР

До Советот на Народна банка на Република Северна Македонија

Мислење

Извршивме ревизија на финансиските извештаи на Народна банка на Република Северна Македонија („Народна банка“), кои се состојат од извештајот за финансиската состојба на 31 декември 2021 година, како и билансот на успех и извештајот за сеопфатна добивка, извештајот за промените во капиталот и извештајот за паричните текови за годината што тогаш завршува и белешките кон финансиските извештаи, вклучувајќи и преглед на значајните сметководствени политики.

Според наше мислење, приложените финансиски извештаи ја прикажуваат објективно, во сите материјални аспекти, финансиската состојба на Народна банка на Република Северна Македонија на 31 декември 2021 година, како и резултатите од работењето и паричните текови за годината што тогаш завршува во согласност со Меѓународните стандарди за финансиско известување.

Основи за мислење

Ревизијата ја извршивме во согласност со Меѓународните стандарди за ревизија („МСР“). Нашите одговорности според наведените стандарди се опишани во делот *Одговорност на ревизорот за ревизијата на Финансиските извештаи* од нашиот извештај. Ние сме независни од Народната банка согласно *Кодексот на етика за професионални сметководители* објавен од страна на Одборот за меѓународни стандарди за етика за сметководители (*Кодекс на OMCEC*) и етичките барања кои се релевантни за ревизија на финансиски извештаи во Република Северна Македонија и ги исполниме сите останати етички одговорности во согласност со овие барања.

Веруваме дека ревизорските докази кои ги имаме собрано се доволни и соодветни за да обезбедат основа за нашето мислење.

Одговорност на стратешкото раководство и Советот на Народната банка за финансиските извештаи

Стратешкото раководство е одговорно за подготвувањето и објективното презентирање на финансиските извештаи во согласност со Меѓународните стандарди за финансиско известување, како и за интерната контрола која стратешкото раководство ја смета за неопходна за подготвување на финансиските извештаи коишто се ослободени од материјално погрешно прикажување, без разлика дали е резултат на измама или грешка.

Во подготвувањето на финансиските извештаи, стратешкото раководство е одговорно за проценка на способноста на Народната банка да продолжи да работи според принципот на континуитет, обелоденувајќи, доколку е потребно, прашања поврзани со принципот на континуитет и примената на принципот на континуитет како сметководствена основа.

Советот на Народната банка е одговорен за надгледување на процесот на финансиското известување на Народна банка.

(продолжува)

ИЗВЕШТАЈ НА НЕЗАВИСНИОТ РЕВИЗОР

До Советот на Народна банка на Република Северна Македонија (продолжение)

Одговорност на ревизорот за ревизијата на финансиските извештаи

Нашите цели се да стекнеме разумно уверување дека финансиските извештаи како целина не содржат материјално погрешно прикажување, без разлика дали е резултат на измама или грешка, и да издадеме ревизорски извештај што го вклучува нашето мислење. Разумното уверување е високо ниво на уверување, меѓутоа не претставува гаранција дека ревизијата извршена во согласност со МСР секогаш ќе открие материјално погрешно прикажување кога истото постои. Погрешните прикажувања може да произлезат како резултат на измама или грешка и се смета дека се материјални доколку, поединечно или кумулативно, разумно би се очекувало да влијаат на деловните одлуки на корисниците донесени врз основа на овие финансиски извештаи.

Како дел од ревизијата во согласност со МСР, применуваме професионално расудување и одржуваме професионален скептицизам во текот на ревизијата. Исто така:

- Ги идентификуваме и проценуваме ризиците од материјално погрешно прикажување во финансиските извештаи, без разлика дали се резултат на измама или грешка, дизајнираме и извршуваме ревизорски процедури кои одговараат на тие ризици и собираме ревизорски докази кои се доволни и соодветни да обезбедиме основа за нашето ревизорско мислење. Ризикот од неоткривање на материјално погрешно прикажување како резултат на измама е повисок од ризикот како резултат на грешка, поради тоа што измамата може да вклучува заговор, фалсификување, намерни пропусти, лажни прикажувања или заобиколување на интерните контроли.
- Стекнуваме разбирање за интерните контроли кои се значајни за ревизијата со цел да дизајнираме ревизорски процедури соодветни на околностите, но не и со цел за изразување мислење за ефективност на интерните контроли на Народна банка.
- Ја оценуваме соодветноста на користените сметководствени политики и разумноста на сметководствените проценки и поврзаните обелоденувања направени од страна на стратешкото раководство.
- Донесуваме заклучок за соодветноста на применетиот принцип на континуитет како сметководствена основа од страна на стратешкото раководство, и врз основа на собраните ревизорски докази дали постои материјална неизвесност поврзана со настани или околности кои би можеле да предизвикаат значаен сомнеж во способноста на Народна банка да продолжи да работи според принципот на континуитет. Доколку заклучиме дека постои материјална неизвесност, тогаш е потребно да обрнеме внимание во нашиот ревизорски извештај на соодветните обелоденувања во финансиските извештаи или доколку таквите обелоденувања се неадекватни, да го модифицираме нашето ревизорско мислење. Нашите заклучоци се засновани на ревизорски докази собрани до датумот на нашиот ревизорски извештај. Меѓутоа, идни настани или околности може да предизвикаат Народната банка да престане да работи според принципот на континуитет.
- Ја оценуваме севкупната презентација, структура и содржина на финансиските извештаи, вклучувајќи ги обелоденувањата, како и дали финансиските извештаи ги претставуваат основните трансакции и настани на начин на кој се постигнува објективна презентација.

Го известивме Советот на Народната банка, меѓу другото, и за планираниот обем и временскиот распоред на ревизијата и за значајните наоди од ревизијата, вклучувајќи ги евентуалните значајни недостатоци во интерната контрола кои сме ги идентификувале во текот на ревизијата.

Александар Аризанов
Овластен ревизор
Директор

25 февруари 2022 година

Дилоит ДОО Скопје
Бул. Свети Климент Охридски бр. 52/11, Скопје

Александар Аризанов
Овластен ревизор

ОПШТИ ПОДАТОЦИ

Членови на Советот на Народната банка на Република Северна Македонија

Анита Ангеловска-Бежоска, гувернер
Фадил Бајрами, вицегувернер
Емилија Нацевска, вицегувернер
Ана Митреска, вицегувернер
Синиша Наумоски, неизвршен член
Гадаф Реџеми, неизвршен член
Борче Треновски, неизвршен член (од 1 јуни 2021 година)
Никола Поповски, неизвршен член (од 1 јуни 2021 година)
Марјан Петрески, неизвршен член (од 1 јуни 2021 година)

Седиште

бул. „Кузман Јосифовски-Питу“, број 1
1000, Скопје

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА**Финансиски извештаи за годината завршена на 31 декември 2021***(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)***БИЛАНС НА УСПЕХ**

	Белешка	2021	2020
Приходи од камати		97.272	149.887
Расходи за камати		(200.507)	(327.271)
Ефекти од негативна камата		11.368	45.381
Нето-расходи за камати	5	(91.867)	(132.003)
Приходи од провизии		305.089	272.446
Расходи за провизии		(16.612)	(23.705)
Нето-приходи од провизии	6	288.477	248.741
Нето нереализирани курсни и ценовни промени	7	979.821	1.402.602
Нето-расходи/ приходи од хартии од вредност по објективна вредност преку билансот на успех и дериватни финансиски инструменти	8	(875.490)	123.882
Нето реализирани курсни и ценовни промени	9	292.657	586.327
Приходи од дивиденди	10	16.566	-
Останати приходи	11	37.323	30.332
Расходи за вработените	12	(456.498)	(450.211)
Депрецијација и амортизација	27,28	(66.544)	(70.626)
Останати расходи	13	(162.156)	(163.505)
Ослободување на исправката на вредноста / Посебната резерва и исправка на вредноста и оштетување	14	5.247	(10.316)
Нето-загуба/добивка за годината		(32.464)	1.565.223

ИЗВЕШТАЈ ЗА СЕОПФАТНАТА ДОБИВКА

	2021	2020
Нето-загуба/добивка за годината од билансот на успех	(32.464)	1.565.223
Останата сеопфатна добивка		
- Добивки од примени книги донации – библиотечен фонд	39	42
Вкупно останата сеопфатна добивка за годината	39	42
Вкупна сеопфатна загуба/добивка за годината	(32.425)	1.565.265

Белешките од страницата 9 до страницата 80 се составен дел од овие финансиски извештаи

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Финансиски извештаи за годината завршена на 31 декември 2021

(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

ИЗВЕШТАЈ ЗА ФИНАНСИСКАТА СОСТОЈБА

СРЕДСТВА	Белешка	31 декември	
		2021	2020
Ефективни странски пари	15	3.372.659	3.417.438
Депозити во странска валута	16	41.819.630	26.748.038
Странски хартии од вредност	17	157.372.715	156.073.465
Дериватни инструменти	18	-	-
Злато	19	21.923.813	21.046.389
Специјални права на влечење	20	80.443	38.773
Побарувања врз основа на девизни репо-транзакции	21	2.127.117	-
Побарувања од државата за односите со ММФ	22	25.948.414	15.005.439
Хартии од вредност на државата	23	-	1.039.318
Побарувања од државата		25.948.414	16.044.757
Членство кај ММФ	24	10.234.301	10.908.938
Кредити дадени на банките	25	-	-
Други побарувања	26	-	-
Побарувања од банките		-	-
Недвижности и опрема	27	1.452.612	1.272.678
Нематеријални средства	28	31.961	28.805
Ковани пари од благородни метали	29	5.703	5.436
Побарувања од работењето	30	32.894	35.326
Останати средства	31	137.716	215.342
Вкупно средства		264.539.978	235.835.385

Белешките од страницата 9 до страницата 80 се составен дел од овие финансиски извештаи

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Финансиски извештаи за годината завршена на 31 декември 2021

(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

ИЗВЕШТАЈ ЗА ФИНАНСИСКАТА СОСТОЈБА (продолжува)

ОБВРСКИ И КАПИТАЛ	Белешка	31 декември	
		2021	2020
Готови пари во оптек	32	51.392.438	50.039.944
Депозити на банки	33	74.060.754	68.650.295
Задолжителна резерва на банките во девизи и задолжителна резерва на штедилниците во денари	34	19.960.662	17.399.592
Благајнички записи на Народната банка	35	9.993.065	9.994.589
Обврски врз основа на девизни репо-трансакции	36	8.363.671	-
Денарски депозити на државата	37	24.919.606	23.532.129
Девизни депозити на државата	38	22.067.344	22.465.832
Депозити на државата		46.986.950	45.997.961
Ограничени депозити	39	137.929	140.819
Обврски врз основа на алокација на СПВ – во име и за сметка на државата	40a	15.242.012	4.775.603
Обврски врз основа на користени кредити од ММФ, во име и за сметка на државата	40б	10.706.402	10.229.836
Обврски врз основа на членство и депозити	40в	10.234.301	10.908.938
Обврски кон ММФ	40	36.182.715	25.914.377
Останати депозити	41	2.333.764	2.484.250
Посебна резерва	42	322	247
Останати обврски	43	560.931	568.001
Останати обврски		561.253	568.248
Вкупно обврски		249.973.201	221.190.075
Капитал		1.289.789	1.289.789
Општи резерви		1.334.893	1.326.756
Специјални резерви		843.987	717.417
Ревалоризациони резерви		11.098.108	11.311.348
Вкупно капитал и резерви	44	14.566.777	14.645.310
Вкупно обврски и капитал		264.539.978	235.835.385

Белешките од страницата 9 до страницата 80 се составен дел од овие финансиски извештаи

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Финансиски извештаи за годината завршена на 31 декември 2021

(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

ИЗВЕШТАЈ ЗА ПРОМЕНЕТЕ ВО КАПИТАЛОТ								
	Беле шка	Капитал	Општи резерви	Специјални резерви*	Ревалориза- циони резерви**	Ревалоризација на уметничките дела и библиотечниот фонд	Акумулира- на добивка/ загуба	Вкупно капитал и резерви
Состојба на 1 јануари 2020		1.289.789	1.321.000	627.877	9.870.004	3.993	-	13.112.663
Добивка за годината		-	-	-	-	-	1.565.223	1.565.223
Добивка од примени книги, донации – библиотечниот фонд		-	-	-	-	42	-	42
Вкупно сеопфатна добивка за 2020 година		-	-	-	-	42	1.565.223	1.565.265
Нето нереализирани позитивни курсни и ценовни промени на злато коишто се издвојуваат во ревалоризациони резерви	44	-	-	-	2.504.897	-	(2.504.897)	-
Нето нереализирани негативни курсни разлики коишто се покриваат од ревалоризациони резерви	44	-	-	-	(1.049.592)	-	1.049.592	-
Нето нереализирани позитивни ценовни промени за ХВ коишто се издвојуваат во ревалоризациони резерви	44	-	-	-	53.107	-	(53.107)	-
Нето нереализирани негативни ценовни промени за ХВ коишто се покриваат од ревалоризациони резерви	44	-	-	-	(33.079)	-	33.079	-
Реализирани курсни и ценовни промени од злато	44	-	-	-	(11.588)	-	11.588	-
Реализирани ценовни промени за ХВ	44	-	-	-	(26.436)	-	26.436	-
Распределба во општите резерви	44	-	5.756	-	-	-	(5.756)	-
Распределба во специјалните резерви со посебна намена	44	-	-	89.540	-	-	(89.540)	-
Распределба во Буџетот на Република Северна Македонија	43	-	-	-	-	-	(32.618)	(32.618)
Состојба на 31 декември 2020 година		1.289.789	1.326.756	717.417	11.307.313	4.035	-	14.645.310
Состојба на 1 јануари 2021		1.289.789	1.326.756	717.417	11.307.313	4.035	-	14.645.310
Загуба за годината		-	-	-	-	-	(32.464)	(32.464)
Добивка од примени книги, донации – библиотечниот фонд		-	-	-	-	39	-	39
Вкупно сеопфатна загуба за 2021 година		-	-	-	-	39	(32.464)	(32.425)
Нето нереализирани позитивни курсни и ценовни промени на злато коишто се издвојуваат во ревалоризациони резерви	44	-	-	-	850.039	-	(850.039)	-
Нето нереализирани позитивни курсни разлики коишто се издвојуваат во ревалоризациони резерви	44	-	-	-	129.782	-	(129.782)	-
Нето нереализирани позитивни ценовни промени за ХВ коишто се издвојуваат во ревалоризациони резерви	44	-	-	-	7	-	(7)	-
Нето нереализирани негативни ценовни промени за ХВ коишто се покриваат од ревалоризациони резерви	44	-	-	-	(74.897)	-	74.897	-
Реализирани курсни и ценовни промени од злато	44	-	-	-	(1.070.362)	-	1.070.362	-
Реализирани ценовни промени за ХВ	44	-	-	-	(47.848)	-	47.848	-
Распределба во општите резерви	44	-	8.137	-	-	-	(8.137)	-
Распределба во специјалните резерви со посебна намена	44	-	-	126.570	-	-	(126.570)	-
Распределба во Буџетот на Република Северна Македонија	43	-	-	-	-	-	(46.108)	(46.108)
Состојба на 31 декември 2021 година		1.289.789	1.334.893	843.987	11.094.034	4.074	-	14.566.777

* Дефинирани како сметки за специјални резерви во Законот за Народната банка на Република Северна Македонија.

** Дефинирани како сметки на ревалоризациони резерви во Законот за Народната банка на Република Северна Македонија.

Белешките од страницата 9 до страницата 80 се составен дел од овие финансиски извештаи

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Финансиски извештаи за годината завршена на 31 декември 2021

(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

ИЗВЕШТАЈ ЗА ПАРИЧНИТЕ ТЕКОВИ			
	Белешка	2021	2020
Парични текови од оперативни активности			
Загуба/Добивка за годината		(32.464)	1.565.223
Коригиран за:			
Приходи од камати	5	(97.272)	(149.887)
Расходи за камати	5	200.507	327.271
Ефекти од негативна камата	5	(11.368)	(45.381)
Нето нереализирани курсни и ценовни промени од злато		(883.240)	(2.509.559)
Нето-приходи од хартии од вредност по објективна вредност преку билансот на успех		(1.615.420)	(1.122.108)
Приходи од дивиденди		(16.566)	-
(Ослободување) на исправката на вредноста / исправка на вредноста и оштетување		(5.268)	10.066
Издвоена посебна резерва		75	247
Депрецијација и амортизација	27, 28	66.544	70.626
Парични текови од оперативни активности, пред промените во оперативните средства и обврски		(2.394.472)	(1.853.502)
Злато		4.915	26.715
Странски хартии од вредност		202.297	(275.264)
Побарувања врз основа на девизни репо-транзакции		(2.127.896)	-
Побарувања од државата за односите со ММФ		(9.204.230)	(10.211.048)
Кредити дадени на банките		-	15.912
Останати средства		78.862	6.204
Готови пари во оптек		1.352.494	6.705.825
Депозити на банките		5.410.512	3.580.227
Задолжителна резерва на банките во девизи и задолжителна резерва на штедилниците во денари		2.561.961	1.025.724
Благајнички записи на НБРСМ, приливи		119.867.110	171.786.000
Благајнички записи на НБРСМ, одливи		(120.000.000)	(186.555.000)
Обврски врз основа на девизни репо-транзакции		8.366.448	-
Депозити на државата вклучувајќи ограничени и други депозити		835.613	8.825.657
Обврски врз основа на користени кредити од ММФ во име и за сметка на државата		-	10.211.048
Останати обврски		(20.560)	(8.081)
Обврски врз основа на алокација на СПВ – во име и за сметка на државата		10.243.548	-
Примени камати		214.511	393.710
Платени камати		(56.983)	(264.121)
Примени дивиденди		16.566	-
Нето парични текови од оперативни активности		15.350.696	3.410.006
Набавки на недвижности, опрема и нематеријални средства		(249.595)	(338.444)
Нето парични текови користени во инвестициони активности		(249.595)	(338.444)
Исплатена добивка во Буџетот на РСМ		(32.618)	(28.328)
Нето парични текови користени за финансиски активности		(32.618)	(28.328)
Нето-зголемување на парите и паричните средства		15.068.483	3.043.234
Пари и парични средства на почетокот на годината		30.204.249	27.161.015
Пари и парични средства на крајот на годината	45	45.272.732	30.204.249

Белешките од страницата 9 до страницата 80 се составен дел од овие финансиски извештаи

1. Општи информации

Народната банка на Република Северна Македонија (во натамошниот текст: Народната банка) е централна банка на Република Северна Македонија и е единствената емисиона институција во државата. Народната банка, како централна емисиона банка, е основана во 1992 година. Организацијата и работењето на Народната банка се регулирани со Законот за Народната банка на Република Северна Македонија, објавен во „Службен весник на РМ“ бр. 158/10 од 9 декември 2010 година, бр. 123/12 од 2 октомври 2012 година, бр. 43/14 од 4 март 2014 година, бр. 153/15 од 4 септември 2015, бр. 6/16 од 15 јануари 2016, бр. 83/18 од 8 мај 2018 година и во „Службен весник на РСМ“ бр. 110/21 од 19 мај 2021 година. Народната банка е правно лице со административна, финансиска и управувачка самостојност и е овластена за постигнување на целите и за извршување на задачите утврдени со закон.

Според Законот за Народната банка, основната цел на Народната банка е постигнување и одржување на ценовната стабилност. Другата цел, којашто ѝ е подредена на основната цел, е да придонесува кон одржување стабилен и конкурентен, пазарно ориентиран финансиски систем. Третата цел на Народната банка е поддржување на општата економска политика, без да се загрози остварувањето на нејзината основна цел и во согласност со принципот на отворена пазарна економија со слободна конкуренција.

Народната банка, во рок од четири месеци по завршувањето на финансиската година, објавува и поднесува еден или повеќе извештаи до Собранието на Република Северна Македонија и до министерот за финансии, одобрени од Советот на Народната банка во врска со состојбите во економијата за време на финансиската година којашто завршила, како и за перспективите за економијата за следната година, со посебен осврт кон целите на политиките на Народната банка и состојбата на банкарскиот систем на Република Северна Македонија. Во истиот рок, годишните финансиски извештаи, одобрени од Советот на Народната банка и потврдени од независен надворешен ревизор, Народната банка ги доставува до министерот за финансии, до Собранието на Република Северна Македонија, до претседателот на Република Северна Македонија и до претседателот на Владата на Република Северна Македонија.

Капиталот на Народната банка е во сопственост на Република Северна Македонија и тој не може да се пренесува или да е предмет на какво било оптоварување. Нето-добивката или загубата на Народната банка се утврдува во согласност со Меѓународните стандарди за финансиско известување. Финансискиот резултат за распределба се утврдува кога од нето-добивката/загубата се одзема вкупниот износ на нереализирани ревалоризациони приходи (овој износ во целост се пренесува на сметките на ревалоризациони резерви) и се додава износот на реализираните приходи во годината за коишто биле издвоени ревалоризациони резерви во минати периоди (овој износ се одзема од сметките на ревалоризациони резерви). Нереализираните ревалоризациони расходи се покриваат од соодветните сметки за ревалоризациони резерви сè додека салдото на овие сметки не се сведе на нула, а потоа од добивката остварена во тековната година, од сметката за општа резерва и од капиталот.

1. Општи информации (продолжува)

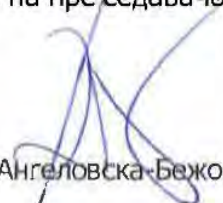
Финансискиот резултат за распределба се распределува во општите резерви и во Буџетот на Република Северна Македонија, и тоа: 70% во општите резерви до постигнување на нивото на основниот капитал пропишан со Законот за Народната банка, односно 15% во општите резерви по достигнувањето на нивото на основниот капитал пропишан со Законот за Народната банка. Остатокот е приход за Буџетот на Република Северна Македонија.

Во случај на отворена сметка за специјални резерви, финансискиот резултат за распределба може да се распредели, така што најмногу 70% ќе се пренесат на сметката за специјални резерви до достигнувањето на износот утврден од Советот на Народната банка за покривање на трошоците за однапред предвидени намени, а од остатокот 70% ќе се распредели во општите резерви до достигнувањето на нивото на основниот капитал, односно 15% по достигнувањето на нивото на основниот капитал и остатокот во Буџетот на Република Северна Македонија. Доколку Народната банка оствари негативен резултат за распределба, тој се покрива прво од сметката за општи резерви, а потоа од капиталот. Ако вредноста на активата на Народната банка е пониска од збирот на нејзините обврски и капиталот, кусокот на капитал ќе го покрие Владата на Република Северна Македонија во пари или во преносливи должнички хартии од вредност со одреден рок на достасување коишто се издадени по пазарни каматни стапки што преовладуваат во Република Северна Македонија.

Орган на управување на Народната банка е Советот на Народната банка.

На 31 декември 2021 година, вкупниот број на вработени изнесува 426 (на 31 декември 2020 година: 434).

Финансиските извештаи се усвоени од Советот на Народната банка на Република Северна Македонија на 25 февруари 2022 година и се потпишани во негово име од страна на претседавачот на Советот на Народната банка:

Анита Ангеловска-Бежоска,

претседавач на Советот на Народната банка

Весна Филиповска,

директор на Дирекцијата за финансии, сметководство и контрола

2. Преглед на значајните сметководствени политики

Основните сметководствени политики применети при изготвувањето на овие финансиски извештаи се прикажани подолу.

А Основа за подготовка на финансиските извештаи

Финансиските извештаи се подготвени во согласност со Меѓународните стандарди за финансиско известување (МСФИ), коишто ги вклучуваат и стандардите и толкувањата одобрени од Одборот за меѓународни сметководствени стандарди (ОМСС) и толкувањата издадени од Комитетот за толкување на меѓународното финансиско известување (КТМФИ).

Финансиските извештаи се подготвени според принципот на набавна вредност како основа за мерење, освен за определени средства коишто се мерат според објективната вредност. Средствата коишто се мерат по објективната вредност се: финансиските средства вреднувани по објективната вредност преку билансот на успех, финансиските деривати и уметничките дела. Недвижностите, опремата и нематеријалните средства се мерат по нивната набавна вредност намалена за акумулираната депрецијација / амортизација и загубите поради оштетување.

а) Промени во опкружувањето и мерки за ублажување на влијанието од пандемијата на ковид-19

Со прогласувањето глобална пандемија во март 2020 година од страна на Светската здравствена организација поради појавата и ширењето на новата вирусна инфекција (ковид-19), Република Северна Македонија вовеле серија ограничувања на активностите во државата. Ограничувањата вклучуваа забрана за сите патувања надвор од државата, ограничувања на патувањата во рамките на државата во текот на одредени часови од денот, прекин на јавниот транспорт, запирање на сите комерцијални активности освен оние коишто можат да се спроведуваат од дома. Исклучок од овие мерки беа одредени специфични деловни активности (продавници за купување намирници, фармација, деловно банкарско работење, бензински пумпи, поштенски услуги и слично). Ова целосно затворање се одвиваше до крајот на јули 2020 година, а потоа дојде до постепено олабавување на мерките, но одредени ограничувања и протоколи за работа за одредени деловни активности сè уште се во сила. Овие ограничувања на деловната активност негативно се одразија на целокупниот економски и социјален амбиент во државата. Како резултат на глобалната пандемија, Народната банка ги активира плановите за непрекинатост на работењето, при што дел од работните активности ги организира со извршување „работа од дома“ или преку систем со ротација на вработените за одредени операции каде што беше потребно да има присуство на вработените во просториите на банката, со што се овозможи непрекинатост на процесите, нивно извршување со висок квалитет, без притоа да се загрози сигурноста на луѓето, системите и процесите. Од јули 2021 година работата се извршуваше со поголемо присуство од просториите на банката.

Народната банка, во рамките на делокругот на своето работење, во пресрет на ублажување на состојбите предизвикани од пандемијата уште на самиот почеток од нејзината појава презеде активности за поддршка на домашната економија преку активно водење на монетарната

2. Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)**A Основа за подготовка на финансиските извештаи (продолжува)*****а) Промени во опкружувањето и мерки за ублажување на влијанието од пандемијата на ковид-19 (продолжува)***

политика, како и со одредени измени и дополнување на регулаторната рамка во доменот на работењето на банкарскиот систем. Имено, се изврши намалување на основната каматна стапка, се намали понудата на благајнички записи коишто банките можат да ги запишат кај централната банка, се направија регулаторни измени со коишто се обезбеди поголема флексибилност во делот на управувањето со кредитниот ризик со што се придонесе за олеснување на финансискиот товар на кредитокорисниците¹, а се направија и измени кај задолжителната резерва со коишто се ослободи дополнителна ликвидност за поголема поддршка на кредитирањето на најпогодените сектори во економијата. Обезбедувањето дополнителна ликвидност е особено важно, имајќи ја предвид специфичноста на шокот и мерките коишто се преземаат за справување со него. Во делот на оперативното работење, Народната банка изврши промени во единствената тарифа за надоместоците на услуги што ги врши Народната банка, при што во периодот од март 2020 година до почетокот на јули 2020 година банките и центрите за дистрибуција на готовина се ослободија од плаќање надоместок за подигање и враќање готовина, а воедно за услугите за давање податоци на физички лица од Регистарот на податоци за изложеноста на кредитен ризик на правните и физичките лица (Кредитен регистар) се укина надоместокот.

Народната банка во 2021 година продолжи со примена на нестандартната мерка кај задолжителната резерва, со којашто побарувањата врз основа на новите или реструктурираните кредити одобрени на компаниите од секторите коишто се најпогодени од пандемијата на ковид-19 се одбитна ставка од основата за задолжителна резерва. Во текот на годината се следеа владините мерки коишто беа насочени за ублажување на последиците од пандемијата врз корпоративниот сектор, врз основа на коишто се врши континуирано усогласување на секторите коишто Народна банка ги поддржува преку системот на задолжителната резерва. Ослободените ликвидни средства во банкарскиот систем врз основа на мерката имаат умерен придонес за одржување солидна динамика на кредитен раст и во 2021 година.

Движењата на меѓународните финансиски пазари во 2020 година беа под влијание на високата неизвесност од ширењето на вирусот ковид-19 и намалената глобална економска активност, коишто предизвикаа голема променливост на пазарните цени на финансиските инструменти на почетокот од 2020 година. Опасноста од целосно запирање на функционирањето на финансиските пазари и зголемената неизвесност околу последиците од пандемијата придонесоа за намалување на склоноста на инвеститорите за преземање ризик, што доведе до зголемување на побарувачката за најсигурни и ликвидни инструменти со истовремен остар пад на цените на акциите.

¹ Како одговор на корона-кризата, Народната банка во март и април 2020 година, презеде регулаторни мерки со кои им се овозможи на банките, во договор со кредитокорисниците, привремено да ја одложат отплатата на кредитите, заради полесно справување со негативните ефекти од пандемијата. Одложувањето на отплатите на кредитите, банките го спроведоа во два наврати (главно во текот на вториот квартал на 2020 година и во помал дел во септември 2020 година), при што со втората промена на договорните услови (од септември) беа опфатени само оние категории клиенти коишто беа најпогодени од кризата. Мерките беа од привремен карактер и олеснувањата поврзани со нив во најголем дел истекоеа во текот на 2021 година. На крајот на 2021 година, незначителен е износот на кредити коишто сè уште се во грејс-период (или мораториум) и тој е под 0,1% од вкупните кредити.

2. Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)**А Основа за подготовка на финансиските извештаи (продолжува)*****а) Промени во опкружувањето и мерки за ублажување на влијанието од пандемијата на ковид-19 (продолжува)***

Истовремено, беше забележан раст на приносите на државните обврзници издадени од периферните економии на еврозоната и на приносите на обврзниците издадени од деловните банки. Кај растечките економии беа забележани одливи на портфолио-инвестиции и раст на цената на капиталот за овие земји. Со цел да се поддржи економската активност во 2020 година во услови на вонредни мерки за справување со вирусот ковид-19, монетарната и фискалната реакција на развиените земји беше силна и брза, значително побрза во споредба со глобалната финансиска криза од 2008 година. ЕЦБ, ФЕД и останатите централни банки воведоа и мноштво конвенционални и неконвенционални мерки, чијашто основна цел беше да се стабилизираат финансиските системи, да се намалат неповолните влијанија врз економиите и да се врати довербата на економските субјекти. На крајот од 2020 година на меѓународните пазари се забележа постепено стабилизирање. Движењата на меѓународните финансиски пазари во 2020 година беа под влијание на неекономскиот шок, предизвикан од неизвесноста околу идните случувања поврзани со пандемијата и придонесоа за зголемување на побарувачката за должничките хартии од вредност коишто имаат карактеристики на најсигурни и ликвидни инструменти, што влијаеше на намалување на нивните приноси, длабоко во негативна територија. Токму растот на цените на инструментите издадени од држави што се согледуваат како безбедни имаа најголем придонес кон позитивните финансиски остварувања за целата 2020 година.

Централните банки на водечките светски економии во 2021 година го задржаа приспособливиот карактер на монетарните политики насочени кон одржување поволни финансиски услови во време на пандемија, преку мерки насочени кон поттикнување на кредитната активност кон најпогодените сектори, а заради обезбедување поддршка за брзо економско закрепнување. На меѓународните пазари во 2021 година, преовладуваа засилените очекувања на инвеститорите во светски рамки за солидно глобално економско закрепнување, во услови на натамошна поддршка за економиите од страна на носителите на политиките и напредок на процесот на вакцинација од корона-вирусот, додека периодите на песимизам кај инвеститорите беа привремени. Во текот на годината, со укинувањето на ограничувачките мерки за справување со пандемијата и постепено закрепнување на личната побарувачка, сè поизразено беше нарушувањето на глобалните синџири на снабдување, коишто во комбинација со недостигот на работна сила, граничните контроли, барањата за повисоки плати и флексибилни работни аранжмани, придонесоа за намалена понуда на производи и услуги и го покренала циклусот на раст на инфлацијата на глобално ниво. Со оглед на сè поприсутните инфлациски притисоци, коишто дополнително беа засилени кон крајот на годината под влијание на енергетската криза² (пред сè во Европа), учесниците на меѓународните финансиски пазари ги засилија очекувањата за нормализирање на монетарните политики на водечките централни банки. Во такви услови, приносите на државните обврзници во САД значително се зголемија на годишна основа, приносите на најбезбедните државни обврзници од еврозоната забележаа

² Којашто доведе до силен пораст на цената на природниот гас (за околу 2,5 пати на годишна основа) и неколкукратен пораст на цената на електричната енергија во Европа.

2. Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)**A Основа за подготовка на финансиските извештаи (продолжува)*****а) Промени во опкружувањето и мерки за ублажување на влијанието од пандемијата на ковид-19 (продолжува)***

поумерен раст (поизразен беше растот на приносите на обврзниците коишто содржат кредитна премија³), а цените на акциите остварија двоцифрени стапки на раст, достигнувајќи историски највисоки нивоа. Поради сите овие околности, следствено се наметна потребата кај водечките централни банки да сигнализираат започнување на циклусот на постепено повлекување на монетарниот стимул и нормализирање на монетарните услови на глобално ниво. Така, ФЕД кон крајот на годината не само што го намали откупот на обврзници, туку одлучи тоа да се изведе забрзано. Од друга страна, ЕЦБ во декември 2021 година најави завршување на примената на програмата ПЕПП (којашто беше активирана на почетокот на пандемијата) до крајот на март 2022 година и најави привремено зголемување на нето-откупот на обврзници преку програмата АПП, чијашто примена би се продолжила сè додека се согледува потреба од тоа.

Предизвиците поврзани со инфлациските притисоци и енергетската криза кон крајот на 2021 година беа присутни и во домашната економија, што предизвика зголемена потреба за девизи од страна на корпоративниот сектор, но и засилена нето-побарувачка од физичките лица. Во такви околности, одржувањето високо ниво на девизни резерви придонесе Народната банка соодветно да одговори на ликвидносните потреби и да обезбеди заштита на девизниот курс на денарот. На крајот на годината, девизните резерви изнесуваат 3 милијарди и 643 милиони евра, што е повеќе за околу 283 милиони евра во споредба со крајот на 2020 година.

Средствата на сметките кај централните банки, а во мал дел и кај странските деловни банки, во состав на оперативното портфолио, се одржуваа на релативно повисоко ниво за задоволување евентуални потреби за ликвидност за интервенции на девизниот пазар, но и во очекување поволни услови за инвестирање, при исклучително ниски и негативни приноси на меѓународните финансиски пазари. Притоа, сигурноста и понатаму претставуваше најважен принцип при инвестирањето на девизните резерви. Помеѓу типовите хартии од вредност преовладуваа државните хартии од вредност и хартиите од вредност издадени со државна гаранција, коишто имаат карактер на најсигурни инвестиции. Претпазливост и активен пристап на управување со девизните резерви којшто вклучуваше првенствено насочување на новите инвестиции кон најбезбедните финансиски инструменти, придонесе за умерен пораст на просечното учество на инструментите издадени од издавачи / земји со највисоки оценки за кредитен рејтинг (од „AAA“ до „AA-“), коишто следствено имаат најниска изложеност на кредитен ризик и се сметаат за најсигурни инвестиции. Ниските и негативни приноси и поставеноста на кривите на принос и во текот на 2021 година не нудеа соодветен надомест за преземање каматен и кредитен ризик. Сепак, со оглед на негативните приноси на должничките хартии од вредност, а заради зачувување на вредноста на девизните резерви, дел од средствата се насочуваа и кон инвестиции со умерено пониска оценка за кредитен ризик и помалку негативен принос, но коишто се одликуваат со високо ниво на сигурност и ликвидност. Постојаната присутност на најголемите централни банки на финансиските пазари и обемните монетарни и фискални програми за поддршка на економиите

³ Се однесува на државните обврзници на периферните економии на еврозоната, колатерализираните хартии од вредност, корпоративните хартии од вредност на банките итн.

2. Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)**A Основа за подготовка на финансиските извештаи (продолжува)*****а) Промени во опкружувањето и мерки за ублажување на влијанието од пандемијата на ковид-19 (продолжува)***

придонесоа за подобрување на изгледот за инструментите коишто содржат кредитна премија, како и за финансиските институции, при што се обновија краткорочните пласмани кај деловните банки, на необезбедена и обезбедена основа, но во обем понизок од просечниот во 2020 година. Златото се одржуваше на стабилно ниво кај централната банка на Англија и во зависност од пазарните услови се орочуваше во краткорочни депозити кај деловни банки.

Во јануари 2021 година, беше намалено учеството на САД-доларите во девизните резерви во очекување на депрецијација на САД-доларот во 2021 година и ниска толеранција за валутен ризик поради исцрпување на ревалоризациските резерви за курсни разлики во 2020 година. Анализите на почетокот на годината упатуваа на можна пониска вредност на американската валута поради структурните дефицити во фискалната и надворешната сметка на САД, ревидираната монетарна стратегија на ФЕД, намалената каматна предност на финансиските пазари на САД и очекувањата за побрз глобален економски раст поддржан токму од намалената вредност на САД-доларот.

Растот на приносите во 2021 година предизвика намалување на пазарната вредност на хартиите од вредност со фиксен принос мерени по објективна вредност преку билансот на успех, што заедно со негативниот принос при инвестирањето, во најголема мера го определи повратот на портфолијата на девизните резерви. Активното управување со девизните резерви имаше поволен ефект врз остварувањата и придонесе за умерено натфрлање на резултатите на портфолијата за тргување во однос на соодветните референтни портфолија. Во најголем дел, релативно повисокиот поврат се должеше на изборот на инструменти, односно на повисокоприносните инструменти во коишто се инвестирани девизните резерви во споредба со инструментите содржани во референтните портфолија. За позитивните финансиски резултати придонесоа и поволените остварувања од активно управување со златото, репо-трансакциите и обратните репо-трансакции како и трансакциите со фјучерси.

Народната банка, на почетокот од пандемијата во 2020 година, за ублажување на ефектите од здравствената криза врз домашната економија реагира и преку олабавување на монетарната политика, што се оствари преку намалување на основната каматна стапка и понудениот износ на благајничките записи. Имено, по намалувањето на основната каматна стапка за 0,25 п.п. во јануари 2020 година (непосредно пред почетокот на кризата), во март 2020 година каматната стапка на благајничките записи беше намалена за дополнителни 0,25 процентни поени, а новата каматна стапка од 1,75% започна да важи од 1 април 2020 година. Исто така, во мај 2020 година Народната банка ја намали каматната стапка за уште 0,25 процентни поени, на нивото од 1,5%, коешто се задржа и до крајот на годината. Во периодот од јануари до првата декада на март 2021 година, каматната стапка на благајничките записи изнесуваше 1,5%. Од почетокот на втората декада на март каматната стапка на благајничките записи се намали за 0,25 процентни поени и заклучно со 31.12.2021 година изнесуваше 1,25%. Износот на благајнички записи во текот на целата 2019 година, како и во текот на првиот квартал од 2020 година се движеше околу просекот, на ниво од 25.000.000 илјади МКД.

2. Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)**А Основа за подготовка на финансиските извештаи (продолжува)*****а) Промени во опкружувањето и мерки за ублажување на влијанието од пандемијата на ковид-19 (продолжува)***

Сепак, во вториот квартал од 2020 година, во два наврати (во април и мај), Народната банка го намали износот на благајничките записи за вкупно 15.000.000 илјади МКД, односно до крајот на 2020 година се одржа на нивото од 10.000.000 илјади МКД. Износот на благајнички записи во текот на целата 2021 година се задржа на непроменето ниво од 10.000.000 илјади МКД, што соодветствуваше на оцените за соодветна ликвидносна позиција на банките. Промените кај основниот монетарен инструмент, преку којшто се повлекува најголемиот дел од структурниот вишок на ликвидност од банкарскиот систем, придонесоа за намалување на монетарните расходи, во износ од 137.319 илјади МКД на крајот од 2021 година во споредба со 2020 година, додека во 2020 година во споредба со 2019 година беа пониски за износ од 309.931 илјада МКД.

б) Првична примена на новите измени на постојните стандарди коишто се во сила во известувачкиот период

Новите стандарди, измени на веќе постојните стандарди и новите толкувања издадени од страна на Одборот за меѓународни сметководствени стандарди (ОМСС) коишто се во сила во тековниот известувачки период се:

- **Измени на МСФИ 9 „Финансиски инструменти“, МСС 39 „Финансиски инструменти: Признавање и мерење“, МСФИ 7 „Финансиски инструменти: Обелоденувања“, МСФИ 4 „Договори за осигурување“ и МСФИ 16 „Наеми“** – Реформа на референтните каматни стапки – фаза 2 (применливи за годишни периоди на известување коишто започнуваат на или по 1 јануари 2021 година).

Измените на досегашните стандарди и новите толкувања нема да доведат до какви било материјални промени во финансиските извештаи на Народната банка.

в) Нови стандарди и измени на постојните стандарди коишто сè уште не се усвоени

На денот на издавањето на овие финансиски извештаи се објавени следниве стандарди, нивните дополнувања и нови толкувања коишто сè уште не стапиле во сила:

- **МСФИ 17 „Договори за осигурување“** вклучително и измените на МСФИ 17 (применлив за годишни периоди на известување коишто започнуваат на или по 1 јануари 2023 година);
- **Измени на МСФИ 3 „Деловни комбинации“** – Измени на препораките за сеопфатната рамка во МСФИ 3 (применливи за годишни периоди на известување коишто започнуваат на или после 1 јануари 2022 година);
- **Измени на МСФИ 4 „Договори за осигурување“** – Продолжување на привременото изземање на примената на МСФИ 9 (рокот на престанување на

2. Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)

A Основа за подготовка на финансиските извештаи (продолжува)

в) Нови стандарди и измени на постојните стандарди коишто сè уште не се усвоени (продолжува)

важноста на привременото изземање на МСФИ 9 беше продолжен за годишни периоди коишто започнуваат на или по 1 јануари 2023 година);

- **Измени на МСС 1 „Презентација на финансиски извештаи“** – Класификација на обврските на тековни или нетековни (применливи за годишни периоди на известување коишто започнуваат на или по 1 јануари 2023 година);
- **Измени на МСС 16 „Недвижности, постројки и опрема“** – Приливи пред средството да биде подготвено за употреба (применливи за годишни периоди на или по 1 јануари 2022 година);
- **Измени на МСС 37 „Резервирања, неизвесни обврски и неизвесни средства“** – Неповолни договори – Трошоци за исполнување договор (применливи за годишни периоди на известување коишто започнуваат на или по 1 јануари 2022 година);
- **Измени на различни стандарди заради „Подобрувања на МСФИ (циклус 2018 – 2020)“** коишто се резултат на годишните проекти за подобрување на МСФИ (МСФИ 1, МСФИ 9, МСФИ 16 и МСС 41) првенствено за отстранување на недоследностите и појаснување на текстот (Измените на МСФИ 1, МСФИ 9 и МСС 41 се применливи за годишните периоди коишто започнуваат на или по 1 јануари 2022 година. Измените на МСФИ 16 се однесуваат само на илустративните примери, така што не е наведен датумот на стапување во сила на измените).

Народната банка не ги примени овие нови и изменети стандарди и нови толкувања пред датумот на нивната примена. Народната банка смета дека прифаќањето на овие стандарди, измени и нови толкувања нема да има материјално влијание врз финансиските извештаи на Народната банка во периодот на нивната почетна примена.

2. Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)**Б Трансакции во странска валута***Функционална и известувачка валута*

Ставките коишто се вклучени во финансиските извештаи се прикажани во валутата на примарното економско окружување во кое делува Народната банка (функционална валута). Финансиските извештаи се прикажани во македонски денари (МКД), којашто е функционална и известувачка валута на Народната банка, искажани во илјади денари.

Трансакции и состојби

Средствата и обврските деноминирани во странска валута се искажуваат во МКД според средниот девизен курс на денот на составувањето на Извештајот за финансиската состојба, освен за евиденција на квотата на Република Северна Македонија за членството во ММФ, како и на сметката бр. 1 и сметката бр. 2 (белешка 24 и 40в). Трансакциите коишто се извршени во странска валута се изразуваат во МКД по девизниот курс на денот на трансакцијата.

Сите разлики од промените на девизните курсеви се признаени во билансот на успех.

Среден девизен курс:	31 декември 2021	31 декември 2020
	МКД	МКД
УСД	54.3736	50.2353
ЕУР	61.6270	61.6940
СПВ	76.1765	72.7801

В Нетирање

Финансиските средства и обврски се нетираат и нивната нето-вредност се прикажува во Извештајот за финансиската состојба на нето-основа, доколку се исполнети одредени услови предвидени со соодветен стандард за нетирање и можност за прикажување или порамнување на трансакциите на нето-основа.

Г Репо-трансакции

Продадените хартии од вредност што се предмет на повторно купување (репо-трансакции), се прекласификувани во финансиските извештаи како средства коишто се дадени под закуп кога преносителот, според договорот, има право или намера да ги продаде или повторно да ги заложат како обезбедување. Обврските врз основа на репо-трансакции се вклучени во обврските врз основа на девизни репо-трансакции. Побарувањата врз основа на купените хартии од вредност коишто се предмет на повторна продажба (обратни репо-трансакции) се вклучени во побарувањата врз основа на девизни репо-трансакции и кредити дадени на банките.

Разликата помеѓу продажната и куповната цена претставува камата и е пресметана за целокупното времетраење на договорот со примена на методот на ефективна каматна стапка. Доколку има хартии од вредност коишто се предмет на заем, на датумот на известување се прикажуваат во финансиските извештаи.

2. Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)**Г Репо-трансакции (продолжува)**

Хартиите од вредност коишто се позајмени и оние што се примени како обезбедување за обратни репо-трансакции не се признаваат во финансиските извештаи, освен доколку не се продадени на трети лица, а во тој случај набавките и продажбите се прикажани како добивка или загуба и се вклучени во билансот на успех во периодот на кој се однесуваат. Обврската за враќање на хартиите од вредност се прикажува по објективната вредност како обврска од редовното работење. Репо-трансакциите се прикажани по амортизираната набавна вредност, намалени за исправката на вредноста (види белешка 2S).

Трансакциите со колатерализирано злато се третираат како договори за реоткуп. Обврските врз основа на трансакциите со колатерализирано злато се вклучени во обврските врз основа на девизни репо-трансакции. Златото коешто е предмет на овој договор и натаму се прикажува во извештајот за финансиската состојба на Народната банка и се продолжува со негово ценовно и курсно усогласување. Разликата помеѓу продажната и куповната цена претставува камата и е пресметана за целокупното времетраење на договорот со примена на методот на ефективна каматна стапка.

Д Депозити во банките

Депозитите во банките се прикажани по амортизираната набавна вредност, намалени за исправката на вредноста (види белешка 2S).

Ѓ Монетарно злато

Монетарното злато го сочинуваат златните депозити во кореспондентни банки и залихата на златни прачки изработени по меѓународните стандарди коишто се чуваат во трезорот на Народната банка. Каматата се наплаќа во готово на датумот на достасување во САД-долари или во ЕУР, во зависност од договорите. Монетарното злато е дел од девизните резерви и со него е управувано на ист начин како со другите финансиски средства од девизните резерви. Златото се мери во единица мерка фина унца злато.

Монетарното злато е класификувано како финансиско средство според објективна вредност преку билансот на успех определено како такво при почетното признавање и се мери по објективната вредност. Објективната вредност на монетарното злато е поврзана со цената на златото и е пресметана врз основа на претпладневната пазарна цена за 1 фина унца злато на Лондонската берза за злато, изразена во САД-долари, деноминирана во МКД по тековниот девизен курс на МКД во однос на САД-доларот на датумот на финансиските извештаи. Реализираните и нереализираните добивки и загуби од ревалоризацијата на златото на крајот на пресметковниот период коишто произлегуваат од промените во пазарната цена на златото и промената на курсот на денарот во однос на САД-доларот, се вклучени во билансот на успех. Каматата од монетарното злато е вклучена во приходите од камати.

2. Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)**Е Пари и парични средства**

За целите на Извештајот за паричните текови, парите и паричните средства ги вклучуваат износите со рок на достасување пократок од 90 дена од датумот на стекнување, вклучувајќи ги девизните депозити без ограничените депозити, девизите во трезорот на Народната банка и средства во специјални права за влечење (во понатамошниот текст СПВ⁴) на посебната сметка кај ММФ.

Ж Финансиски средства

Класификација и мерење на финансиските средства

Народната банка ги класификува финансиските средства во три категории, и тоа: финансиски средства по амортизирана набавна вредност, финансиски средства по објективна вредност преку останатата сеопфатна добивка и финансиски средства по објективна вредност преку билансот на успех. Народната банка ја одредува класификацијата на финансиските средства во зависност од деловниот модел и договорните парични текови коишто се очекуваат од нив.

Деловниот модел преставува начин на управување со финансиските средства со цел генерирање парични приливи или постигнување одредена деловна цел. Стратегиското раководство на Народната банка го определува деловниот модел на ниво на групи на финансиски средства со кои се управува за постигнување одредена деловна цел.

Анализата на карактеристиките на договорните парични текови на финансиските средства се применува на ниво на индивидуални финансиски инструменти (договорни услови) со цел да се провери дали договорните парични текови од средствата се однесуваат исклучиво на плаќање „главница и камата“. Во рамките на договорните парични текови, елементот „главница“ го опфаќа износот при првичното одобрување, намален за сите отплати; а елементот „камата“ претставува надомест за временската вредност на парите, кредитниот ризик, ликвидносниот ризик, административните или услужните трошоци и профитната маргина.

Народната банка управува со финансиските средства преку следниве деловни модели:

- Деловен модел чија цел е чување на средствата заради наплата на договорни парични текови;
- Останати деловни модели (тргување и остварување добивки од промената во објективната вредност на средствата); и
- Деловен модел чија цел е наплата на договорни парични текови и продажба на финансиски средства.

⁴ Special Drawing Rights.

2. Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)

Ж Финансиски средства (продолжува)

Класификација и мерење на финансиските средства (продолжува)

Финансиски средства мерени по амортизирана набавна вредност

Финансиските средства мерени по амортизирана набавна вредност се вложувања коишто имаат за цел да обезбедат наплата на договорните парични текови и од коишто банката очекува наплата исклучиво на „главница и камата“. Во оваа категорија спаѓаат должничките хартии од вредност мерени по амортизирана набавна вредност, побарувања врз основа на репо-трансакции, кредитите и побарувањата со фиксни или предвидливи плаќања коишто не котираат на активните пазари.

Должничките хартии од вредност мерени по амортизирана набавна вредност, по првичното признавање, последователно се искажуваат по амортизирана набавна вредност намалена за исправката на вредноста. Амортизираната набавна вредност е еднаква на износот при почетното признавање, намалена за отплатата на главницата, зголемена или намалена за кумулативната амортизација со употреба на методот на ефективна каматна стапка на сите разлики помеѓу почетниот износ и износот при достасувањето.

Кредитите и побарувањата произлегуваат од активностите каде што Народната банка обезбедува пари на должник без намера за тргување. Кредитите се признаваат кога паричните средства му се одобрени на должникот и се прикажани по амортизираната набавна вредност со користење на принципот на ефективна каматна стапка. Ефективните странски пари, депозитите во странска валута, специјалните права на влечење, побарувањата врз основа на репо-трансакции, побарувањата од државата за односи со ММФ, побарувањата од банките и другите побарувања се класификувани во оваа категорија на финансиски средства.

За финансиските средства мерени по амортизирана набавна вредност се пресметува очекувана кредитна загуба (белешка 2S).

Хартии од вредност по објективна вредност преку останатата сеопфатна добивка

Финансиските средства по објективна вредност преку останатата сеопфатна добивка се вложувања со цел наплата на договорни парични текови и/или се чуваат за продажба и коишто согласно со договорните услови предвидуваат парични текови исклучиво на „главница и камата“. Хартии од вредност од оваа категорија се признаваат по објективна вредност и промените во објективната вредност се искажуваат како посебна компонента на останатата сеопфатна добивка и се признаваат во капиталот и резервите, во рамките на сметките за ревалоризациони резерви. При оттуѓување или намалување на вредноста врз основа на признавање исправка на вредноста, кумулираните добивки и загуби искажани во останатата сеопфатна добивка и распределени во капиталот и резервите, се вклучуваат во билансот на успех за периодот на кој се однесуваат.

2. Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)

Ж Финансиски средства (продолжува)

Класификација и мерење на финансиските средства (продолжува)

Хартии од вредност по објективна вредност преку останатата сеопфатна добивка (продолжува)

За вложувањата во сопственички инструменти на одредени специфични финансиски институции како Банката за меѓународни порамнувања (во понатамошниот текст: БИС⁵) и Друштвото за меѓународни меѓубанкарски финансиски телекомуникации (во понатамошниот текст: СВИФТ⁶), за кои нема активен пазар и чиешто поседување е утврдено со регулатива и/или е поврзано со можноста на користење на услугите коишто ги вршат овие институции, може да се смета дека нивната набавна вредност ја одразува нивната објективна вредност. Овие вложувања се класифицираат како финансиски средства коишто се мерат по објективна вредност преку останатата сеопфатна добивка.

Финансиски средства коишто се мерат според објективната вредност преку билансот на успех

Финансиски средства коишто се мерат според објективната вредност преку билансот на успех се вложувања заради нивно тргување и остварување добивки од промените во објективната вредност на овие инструменти и оние хартии од вредност коишто не ги исполнуваат критериумите на останатите две категории. Овие должнички хартии од вредност и финансиски деривати се вреднуваат по објективната вредност и промените во објективната вредност се вклучуваат во билансот на успех.

Почетно признавање

Сите финансиски средства почетно се признаваат според нивната набавна цена, односно објективната вредност на дадените средства во моментот на нивното стекнување, вклучувајќи ги и сите трошоци коишто се составен дел на ефективната каматна стапка (освен за финансиските деривати и хартиите од вредност по објективна вредност преку билансот на успех за кои сите трошоци се признаваат во билансот на успех).

Прекласификација на должничките финансиски средства од една во друга категорија е можна само доколку дојде до промена на деловниот модел за управување со средствата. Се очекува дека прекласификациите ќе претставуваат ретки случаи и ќе се направат кога промената на деловниот модел има значително влијание врз деловните операции на банката, промената е поради промена на надворешни или внатрешни фактори коишто имаат значително влијание врз активностите на банката и сл.

⁵ Bank for International Settlement.

⁶ Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication.

2. Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)

3 Објективна вредност

За вложувањата во финансиски инструменти со кои се тргува на финансиските пазари, објективната вредност се одредува преку котираните пазарни цени. За вложувањата коишто не котираат, објективната вредност се одредува преку пазарните цени на сличните вложувања, или се заснова врз дисконтираните очекувани парични текови.

S Исправка на вредноста и ненаплатливост на финансиските средства

Изложеноста на кредитниот ризик за финансиските средства коишто се мерат по амортизирана набавна вредност (депозити во странски банки, должнички хартии од вредност, побарувања, кредити и аванси) се оценува на редовна основа и се утврдува износ на очекувани кредитни загуби. Очекувана кредитна загуба се утврдува и за финансиските средства мерени по објективна вредност преку останатата сеопфатна добивка.

За вложувањата во сопственички инструменти коишто се мерат по објективна вредност преку останатата сеопфатна добивка, не се врши мерење на очекуваната кредитна загуба.

Очекувана кредитна загуба преставува износ што е еднаков на разликата помеѓу договорните парични текови на финансиското средство и сегашната вредност на очекуваните парични текови на финансиското средство, дисконтирани со примена на ефективната каматна стапка утврдена при првичното признавање на средството.

На датумот на известување за финансиските средства се проценува кредитниот ризик, како и дали настанала значителна промена на кредитниот ризик од нивното почетно признавање. Врз основа на овие критериуми, средствата се класифицираат во едно од трите нивоа на кредитен ризик. За секое финансиско средство мерено по амортизирана набавна вредност или по објективна вредност преку останатата сеопфатна добивка се утврдува износ на исправка на вредноста, соодветно за нивоата на кредитен ризик во кои е класифицирано средството.

Ниво 1: очекувана кредитна загуба – 12 месеци

Финансиски средства кај кои нема значително зголемување на кредитниот ризик од почетното признавање и коишто на датумот на известување имаат низок кредитен ризик, се признава очекувана кредитна загуба којашто преставува дел од загубата за целиот животен век на средствата којашто би настанала како резултат на веројатноста за настанување штетен настан во следните 12 месеци.

Ниво 2: очекувана кредитна загуба за целиот животен век на средството – нема објективни докази за оштетување (кредитни загуби)

Финансиски средства кај кои има значително зголемување на кредитниот ризик од почетното признавање, но не се кредитно оштетени, се признава очекувана кредитна загуба за целиот преостанат животен век на средствата.

Ниво 3: очекувана кредитна загуба за целиот животен век на средството – има објективни докази за оштетување (кредитни загуби)

2. Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)**S Исправка на вредноста и ненаплатливост на финансиските средства (продолжува)**

Финансиските средства се оценети како кредитно оштетени како резултат на настанување на еден или повеќе настани коишто имаат штетно влијание врз проценетите идни парични текови на средствата.

Ризик од неисполнување се смета дека настанува во случај на доцнење подолго од 90 дена и тие финансиски средства банката ги класификува во нивото 3. Овие побарувања се евидентираат на сметките за сомнителни и спорни побарувања. Исправката на вредноста се признава за сите побарувања евидентирани во сметководствената евиденција коишто произлегуваат од тоа (побарување за: главен долг, камата, казнена камата, други побарувања и слично).

Очекуваната кредитна загуба се пресметува како производ од изложеноста на издавачот / договорната страна во случај на неисполнување на обврските, загуба што ќе настане во случај на неисполнување на обврските и веројатноста за неисполнување на обврските, дисконтирана со ефективната каматна стапка утврдена при првичното признавање. Веројатноста за неисполнување зависи од просечниот долгорочен кредитен рејтинг на инструментите: колку е помал кредитниот рејтинг, толку е поголема веројатноста за неисполнување на обврските. Пандемијата на ковид-19 ги нагласи и ги зголеми ризиците за многу земји и издавачи, што доведе до понизок кредитен рејтинг за некои од нив. За финансиското средство измерено по амортизирана набавна вредност, понискиот кредитен рејтинг влијаеше на очекуваната кредитна загуба со зголемување на исправката на вредноста. Сепак, во текот на кризата немаше значително зголемување на кредитниот ризик и затоа сите финансиски средства се класифицирани во нивото 1 при што влијанието врз очекуваната кредитна загуба беше незначително.

И Сметководство на датумот на тргување и порамнување

Сите редовни набавки и продажби на финансиски средства се признаваат на датумот на порамнување, односно на датумот на кој средството е добиено или предадено на друго лице. Редовните набавки или продажби се набавки или продажби на финансиски средства коишто бараат испорака на средствата во даден рок, што е главно утврдено по пат на правна рамка или конвенција на пазарот.

Ј Нетековни средства коишто се чуваат за продажба и група за оттуѓување

Нетековните средства коишто се чуваат за продажба и групата за оттуѓување се класифицираат како такви доколку се очекува дека нивната сметководствена вредност ќе се надомести преку продажба, наместо преку постојана употреба.

2. Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)**Ј Нетековни средства коишто се чуваат за продажба и група за оттуѓување (продолжува)**

Нетековните средства (или групата за оттуѓување) чувани за продажба се мерат според пониската од нивната сметководствена вредност и од објективната вредност, намалена за очекуваните трошоци за продажба. Непосредно пред почетната класификација на средството (или на групата за оттуѓување) како средство чувано за продажба, сметководствената вредност на средството се мери во согласност со барањата за соодветната позиција за нетековните средства каде што тие претходно припаѓале. Народната банка не пресметува депрецијација на нетековните средства коишто се чуваат за продажба сè додека средството е класифицирано во оваа позиција или додека е дел од групата за оттуѓување.

Загуба поради оштетување се признава во билансот на успех за секое почетно или последователно намалување на вредноста на средството (или на групата за оттуѓување) до објективната вредност намалена за трошоците за продажбата. Во случај на последователно зголемување на објективната вредност, намалена за трошоците за продажбата (ослободувањето на загубите поради оштетување), во билансот на успех се признава добивка најмногу до износот на кумулативните претходно признаени загуби поради оштетување.

К Недвижности и опрема

Сите ставки на недвижности и опрема, освен уметничките слики, се признаваат по нивната набавна вредност намалени за акумулираната депрецијација и загубите поради оштетување. Инвестициите во тек се прикажани по набавната вредност на нивната подготовка вклучувајќи ги трошоците за трети лица. Не се пресметува депрецијација во текот на инвестицијата. По завршувањето на изведбата, сите акумулирани трошоци се префрлаат на соодветните недвижности и опрема и се предмет на соодветната стапка на депрецијација. Добивките и загубите при расходувањето на недвижностите и опремата се прикажуваат во билансот на успех.

Уметничките слики се признаваат по нивната објективна вредност. Промените во објективната вредност се признаваат во останатата сеопфатна добивка во ревалоризационите резерви за уметнички дела.

Депрецијација се пресметува со примена на праволинискиот метод, врз основа на проценетиот корисен век на недвижностите и опремата, како што е прикажано подолу:

	2021 година	2020 година
Градежни објекти	5 до 50 години	5 до 50 години
Опрема	2 до 10 години	2 до 10 години
Транспортни средства	5 до 6 години	5 до 6 години
Канцелариски мебел	5 до 10 години	5 до 10 години

Корисниот век на употреба на недвижностите и опремата се ревидира и се приспособува најмалку еднаш годишно, односно доколку се оцени како неопходно и се применува перспективно. Земјиштето, уметничките слики, нумизматичките монети и библиотечниот фонд не се предмет на депрецијација.

2. Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)**Л Нематеријални средства**

Нематеријалните средства се состојат од компјутерски софтвер и лиценци. Средствата се прикажани по нивната набавна вредност намалени за акумулираната амортизација и загубите поради оштетување. Се амортизираат според праволинискиот метод за проценетиот животен век, којшто изнесува од две до пет години.

Љ Наеми (средства со право на користење (средства примени под наем) и обврски за наеми)

Средствата со право на користење – средства примени под наем, почетно се признаваат по нивната набавна вредност на датумот на започнување на важноста на договорот за наем, којашто е еднаква на почетната вредност на обврските за наем, зголемена за плаќањата за наем направени пред или на денот на започнувањето на важноста на договорот за наем и какви било директно зависни трошоци на договорот за наем. Последователно, средствата со право на користење се мерат по почетната сметководствена вредност намалена за акумулираната депрецијација / амортизација и оштетување и се прилагодуваат за одредени усогласувања на обврската за наем.

Обврските за наем почетно се признаваат по сегашната вредност на идните плаќања за наем, дисконтирани со користење на договорната стапка на наем. Доколку таа не е утврдена во договорот, се употребува инкрементална стапка којашто се определува врз основа на каматната стапка на годишно ниво што преовладува на пазарот на долгорочни хартии од вредност издадени од Република Северна Македонија, со рочност еднаква или најблиска до договорениот период на наемот. Последователно, обврската за наем се зголемува за трошоците за камата на наемот, се намалува за извршените исплати на обврската за наем и се прилагодува при повторната проценка на износот што би се платил или при промената на идните плаќања на наемот.

За средствата со право на користење (средства примени под наем) се пресметува депрецијација / амортизација со примена на праволинискиот метод, врз основа на договорното времетраење на користење на средството примено под наем, при што ефектите се признаваат во билансот на успех. Ефектите од трошоците за камата на обврската за наем се признаваат во билансот на успех, при што трошокот се распределува низ целокупниот период на траење на наемот.

За средствата примени под наем, со рок на користење од 12 месеци или пократок и за наеми со ниска вредност, исплатите на обврските за наем се признаваат како оперативен трошок во билансот на успех за периодот на траење на наемот.

2. Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)**М Загуби поради оштетување на нефинансиските средства**

Средствата коишто имаат неограничен животен век не се предмет на депрецијација и на амортизација и се тестираат за оштетување на годишна основа. Средствата коишто се предмет на депрецијација и амортизација се ревидираат на секој датум на известување со цел да се определи дали постојат објективни докази за оштетување. Доколку постојат вакви докази, се проценува надоместливата вредност на средствата. Загубата поради оштетување е еднаква на износот за кој книговодствената вредност на средството ја надминува неговата надоместлива вредност. Надоместливата вредност е поголемиот износ помеѓу објективната вредност на средството намалена за трошоците за продажба и вредноста на средството во употреба. При оцена на оштетувањето на средствата, тие се групирани од најниско ниво според способноста да создаваат парични текови (единици за создавање парични текови). Сите нефинансиски средства, освен гудвилот, за кои била призната загуба поради оштетување, се предмет на анализа за да се утврди дали постои можност за анулирање на загубата поради оштетување на датумот на известувањето.

Н Ковани пари од благородни метали

Кованите пари од благородни метали вклучуваат пригодни ковани пари и ковани пари за колекционерски цели.

Пригодните ковани пари не се платежно средство и вообичаено содржат уметничка или колекционерска вредност и следствено, се продаваат по цена повисока од вредноста на металот од кој се изработени. Народната банка произведува пригодни ковани пари за одбележување значајни настани, врз основа на одлука на Владата. Пригодните ковани пари се вреднуваат по нивната продажна цена, донесена од Советот на Народната банка.

Кованите пари за колекционерски цели се законско средство за плаќање во Република Северна Македонија и вообичаено содржат уметничка и колекционерска вредност. Кованите пари за колекционерски цели почетно се мерат според пониската од нивната набавна вредност и нето продажната вредност.

Приходите од продажбата на кованите пари од благородни метали се признаваат доколку е веројатно дека Народната банка ќе има идна економска корист од нив и доколку оваа корист може веродостојно да се измери.

Њ Банкноти и ковани пари во оптек

Банкнотите и кованите пари во оптек емитирани од страна на Народната банка се прикажани во Извештајот за финансиската состојба како обврска во корист на имателот, изразена во номинална вредност. Кога банкнотите и кованите пари се повлекуваат од оптек, се зголемува обврската за депозитни пари, а се намалува обврската во корист на имателот за готови пари.

2. Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)**О Краткорочни хартии од вредност**

Краткорочните хартии од вредност (благајнички записи) се издаваат исклучиво во домашна валута со период на достасување од 28/35 дена. Краткорочните хартии од вредност (благајнички записи), издадени од страна на Народната банка за остварување на целите на монетарната политика, се евидентираат според дисконтираната вредност, одразувајќи ги износите што ги платиле банките за да ги добијат. Каматата се пресметува и се евидентира како што достасува. Благајничките записи на Народната банка првично се признаваат по нивната објективна вредност и последователно се мерат по амортизираната набавна вредност.

П Депозити

Депозитите се признаваат почетно по нивната објективна вредност. Депозитите се мерат последователно по амортизираната набавна вредност. Во депозитите се вклучени: депозитите на банките, расположливите депозити на банките, задолжителната резерва на банките во девизи и задолжителната резерва на штедилниците во денари, други депозити на банките и штедилниците, депозитите на државата, ограничените депозити и останатите депозити.

Р Посебни резерви

Посебните резерви се признаваат кога Народната банка има сегашна правна или конструктивна обврска, којашто е настаната како резултат на минати настани и за која е веројатно дека ќе настане одлив на средства за да се намира таа обврска и постои можност за проценување на износот на обврската.

С Заеми

Заемот се признава кога ќе настане, според објективната вредност, нето од трансакциските трошоци. Последователно по првичното признавање, каматоносните заеми се мерат по амортизираната набавна вредност. Доколку долгот се намира пред неговото достасување, која било разлика помеѓу отплатениот износ и сметководствената вредност се прикажува во билансот на успех.

Т Признавање на приходите и расходите*Приходи и расходи од камати*

Приходите и расходите од камати се прикажани во билансот на успех за сите каматоносни инструменти, освен за каматата од хартии од вредност по објективна вредност преку билансот на успех, на пресметковна основа, со користење на методот на ефективна каматна стапка.

2. Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)

Т Признавање на приходите и расходите (продолжува)

Приходи од дивиденди

Дивидендите коишто произлегуваат од сопственичките вложувања класификувани како финансиски средства по објективна вредност преку останатата сеопфатна добивка се признаваат во билансот на успех кога ќе се утврди правото да се прими плаќањето.

Провизии и останати приходи и расходи

Приходите од провизии и надоместоци и другите видови приходи се признаваат на пресметковна основа.

Расходите од провизии и надоместоци и други видови расходи се признаваат на пресметковна основа.

Нето-приходи од хартии од вредност по објективна вредност преку билансот на успех и дериватни финансиски инструменти

Нето-приходите од хартиите од вредност по објективна вредност преку билансот на успех ги вклучуваат пресметаните камати од купонски хартии од вредност, реализираните добивки и загуби како резултат на продажби и нереализираните позитивни и негативни промени во објективната вредност на хартиите од вредност по објективна вредност преку билансот на успех (по принципот „хартија по хартија“). Добивките и загубите од промената на објективната вредност на трансакциите со дериватни финансиски инструменти се признаваат во билансот на успех.

Ќ Нереализирани курсни и ценовни промени

Нереализираните курсни и ценовни промени се резултат на усогласувањето на вредноста на средствата и обврските деноминирани во странска валута со вредноста на курсот на денарот и промените во пазарната цена на денот на известувањето.

У Користи за вработените

Придонес за пензиско осигурување – план за дефинирани придонеси

Обврските за дефинирани придонеси за пензиско осигурување во пензискиот систем на Република Северна Македонија се признаваат како трошок во билансот на успех за периодот кога настанува обврската.

2. Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)

У Користи за вработените (продолжува)

Други долгорочни користи за вработените

Другите долгорочни користи за вработените ги опфаќаат отпремнината при заминување во пензија и правото на јубилејни награди на вработените коишто работеле кај работодавачот 10, 20, 30, односно 40 години. Овие користи се во согласност со Законот за работни односи и со Колективниот договор на Народната банка.

Обврската за долгорочни користи за вработените, освен придонесите за пензиско осигурување, е еднаква на износот на идните користи коишто ги остваруваат вработените врз основа на нивниот труд во тековниот и во минатите периоди, дисконтиран до неговата сегашна вредност со примена на пондерирана каматна стапка на издадените долгорочни обврзници од државата во тековната финансиска година.

Ф Даноци

Согласно со важечките законски прописи за данокот на добивка, Народната банка е ослободена од данок на добивка.

Согласно со важечките законски прописи за даноците на имот, Народната банка е ослободена од плаќање данок на имот.

Народната банка има обврска да пресметува задржан данок на доход за услугите примени од странски правни лица согласно со измените на Законот за данок на добивка од 2014 година, којшто се применува од 1 јануари 2015 година.

Х Известување по сегменти

Активностите на Народната банка формираат еден оперативен сегмент и се извршуваат на едно географско подрачје, Република Северна Македонија. Народната банка има значителен износ на финансиски средства и финансиски обврски како дел од активностите за управување со девизните резерви и операциите на домашниот пазар. Овие активности не формираат поодделни оперативни сегменти.

3. Управување со финансискиот ризик

Извештајот за финансиската состојба на Народната банка главно се состои од финансиски инструменти. Овие инструменти ја изложуваат Народната банка на финансиски ризици, вклучувајќи го кредитниот ризик, пазарниот ризик (ризикот од курсни разлики и ризикот од каматните стапки) и ризикот на ликвидност.

А Кредитен ризик

Кредитниот ризик е ризик од неисполнување на обврските на договорната страна, намалување на вредноста на финансиските средства како резултат на намалување на кредитниот рејтинг на договорната финансиска институција или комерцијална банка каде што се чуваат девизните резерви и останатите финансиски средства, или на издавачот на инструментот во кој се пласираат девизните резерви, како и ризикот од зголемување на распонот на приносите помеѓу најбезбедните државни хартии од вредност и останатите инструменти.

Девизните средства се пласираат во инструменти издадени или гарантирани од држави или државни субјекти, регионални и локални влади, меѓународни финансиски институции и мултилатерални развојни банки, деловни банки и финансиски институции, со долгорочен кредитен рејтинг од најмалку БББ-/Баа3 или истоветен, доделен од меѓународно признати агенции за кредитен рејтинг („Стандард и Пурс“, „Мудис“ и/или „Фич“). Доколку оценките за кредитен рејтинг се разликуваат, се користи композитен рејтинг (пондериран просечен рејтинг).

Народната банка управува со кредитниот ризик преку диверзификација на вложувањата. Во однос на ова, се утврдени квантитативни лимити за вложувањата по индивидуални земји и финансиски институции. Покрај ова, се определува и максимален износ на пласираните средства во видови хартии од вредност⁷ и во поединечните емисии на хартии од вредност.

Следењето на изложеноста на девизните средства на кредитниот ризик се врши на дневна основа.

Договорните страни на Народната банка се поделени врз основа на рејтинг-скала, којашто е прикажана подолу. Целта на рејтинг-скалата е да ги класификува договорните страни и издавачите на обврзници според кредитната способност. Кредитната способност на договорните страни и издавачите на обврзници се темели на долгорочен рејтинг утврден од страна на агенциите за кредитен рејтинг. Долгорочните кредитни рејтинзи на странските банки се процени и мислења за способноста на банката за ажурна отплата на депозитните обврски во странска и/или домашна валута. Кредитните рејтинзи на издавачите се процени и мислења за способноста на издавачите за исполнување на финансиските обврски и договори.

⁷ За најбезбедните инструменти се определува минимален дозволен износ.

3. Управување со финансискиот ризик (продолжува)**А Кредитен ризик (продолжува)**

Народната банка утврдува износ на очекувана кредитна загуба врз основа на проценета веројатност, како разлика меѓу паричните текови коишто настануваат според условите на договорот на финансискиот инструмент и од паричните текови коишто Народната банка очекува да ги наплати. Народната банка утврдува износ на очекувана кредитна загуба за финансиските средства коишто се мерат по амортизирана набавна вредност.

Очекуваната кредитна загуба се мери според ризикот за ненаплата, во зависност од нивото на кредитен ризик и тоа дали кредитниот ризик на издавачот / договорната страна е значително зголемен од првичното признавање на изложеноста. Исправката на вредноста за изложеностите со инвестициски кредитен рејтинг и кај кои не е значително зголемен кредитниот ризик (ниво 1) е врз основа на очекувана кредитна загуба за 12 месеци. Исправката на вредноста за оние изложености коишто претрпеле значително зголемување на кредитниот ризик (ниво 2 и ниво 3) е врз основа на очекуваната кредитна загуба за целиот животен век на инструментот. Значително зголемување на кредитниот ризик се смета дека настанало доколку инструментот, издавачот или договорната страна мигрираат од инвестициски во неинвестициски кредитен рејтинг. Финансиските инструменти чијшто парични текови доцнат од 30 до 90 дена исто така мигрираат во нивото 2 и нивото 3, соодветно, во зависност од доцнењето, освен доколку доцнењето не е врз основа на оперативни причини.

Пресметката на очекуваната кредитна загуба се врши врз основа на изложеноста кон издавачот / договорната страна, проценетата загуба во случај на неисполнување на договорната обврска и веројатноста за неисполнување во определен временски период, прилагодена за очекуваните макроекономски сценарија. Притоа, процентот на загубата е условен од приоритетот на побарувањата (приоритетни или субординирани), а веројатноста за неисполнување произлегува од историските податоци за промена на кредитните рејтинзи, коишто ги објавуваат меѓународно признати агенции за кредитен рејтинг. Прилагодувањата се применуваат на веројатноста за неисполнување врз основа на линеарна регресија на показателот за стабилност на финансискиот систем, мерен преку стапката на нефункционални банкарски заеми, како коефициенти за економско прилагодување на повеќе макроекономски показатели.

Споредбена рејтинг-скала	Долгорочен кредитен рејтинг
Инвестициска оцена	AAA, AA+, AA, AA-, A+, A, A-, BBB+, BBB, BBB-
Неинвестициска оцена	BB+, BB, BB-, B+, B, B-, или понизок

3. Управување со финансискиот ризик (продолжува)**А Кредитен ризик (продолжува)**

Големината и изложеноста на Народната банка на кредитен ризик е претставена во Извештајот за финансиската состојба и во белешките кон Извештајот за финансиската состојба коишто ги опишуваат финансиските средства. Изложеноста врз основа на кредитен рејтинг е претставена според просечниот кредитен рејтинг на финансиските средства, добиен од оценките доделени од меѓународно признатите агенции за кредитен рејтинг „Стандард и Пурс“, „Мудис“ и/или „Фич“. Овој начин на претставување е соодветен со пристапот при утврдувањето и дневното следење на изложеноста на кредитниот ризик при управувањето со девизните резерви, а е пропишан со Правилата за управување и инвестирање на девизните резерви, донесени од гувернерот.

Следнава табела ја прикажува структурата на финансиските средства:

СРЕДСТВА	2021	2020
Депозити во странска валута	41.819.630	26.748.038
- Девизни депозити по видување	41.819.630	21.974.994
- Орочени девизни депозити во странски банки	-	4.773.044
Странски хартии од вредност	157.372.715	156.073.465
Златни депозити	21.883.881	21.008.056
Специјални права на влечење	80.443	38.773
Побарувања врз основа на девизни репо-трансакции	2.127.117	-
Побарувања од државата за односите со ММФ	25.948.414	15.005.439
Хартии од вредност на државата	-	1.039.318
Побарувања од работењето и останати средства	77.004	101.450
На 31 декември	249.309.204	220.014.539

Анализата на структурата на финансиските инструменти во Народната банка укажува на значително повисок износ на девизни депозити по видување во однос на 2020 година. Имено, во услови на исклучително ниски приноси на меѓународните пазари, повисок износ средства се чуваа на тековни сметки кај централните банки на земјите членки на еврозоната, во очекување на поволни услови за инвестирање. Исправката на вредноста за изложеностите на финансиските инструменти се движи во рамките на нивото 1, при што нема движење од едно во друго ниво на изложеност на ризик.

Во следните табели е прикажан преглед на финансиските средства со состојба на 31 декември 2021 година, односно 31 декември 2020 година, коишто не се достасани и се коригирани за исправката на вредноста (за инструментите мерени по амортизирана набавна вредност), анализирани според просечниот кредитен рејтинг на финансиските средства, добиен од оценките доделени од меѓународно признатите агенции за кредитен рејтинг „Стандард и Пурс“, „Мудис“ и/или „Фич“.

Финансиските средства коишто се коригирани поединечно за исправката на вредноста на 31 декември 2021 година, односно 31 декември 2020 година, се прикажани во категориите „Орочени девизни депозити во странски банки“ (белешка 16), „Странски хартии од вредност“ (белешка 17), „Побарувања врз основа на девизни репо-трансакции“ (белешка 21), „Други побарувања“ (белешка 26) и „Побарувања од работењето“ (белешка 30).

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31 декември 2021

(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

3. Управување со финансискиот ризик (продолжува)

А Кредитен ризик (продолжува)

Рејтинг 31 декември 2021 година	Девизни депозити по видување	Странски хартии од вредност	Златни депозити	Специјал- ни права на влечење	Побарувања врз основа на девизни репо- трансакции	Побарува- ња од државата за односите со ММФ	Побарувања од работењето и останати средства	Вкупно
AAA	19.770.856	33.273.336	-	-	-	-	-	53.044.192
AA+	7.882.698	37.035.688	-	-	-	-	-	44.918.386
AA	1.231.835	22.216.079	-	-	-	-	-	23.447.914
AA-	623.354	10.931.036	21.866.997	-	-	-	-	33.421.387
A+	4.868.945	11.345.844	-	-	-	-	-	16.214.789
A	12.750	2.966.850	-	-	2.127.117	-	-	5.106.717
A-	8.692	18.901.025	-	-	-	-	-	18.909.717
МФИ ⁸	2.799	43.132	16.884	80.443	-	-	-	143.258
БББ	7.417.701	20.330.054	-	-	-	-	-	27.747.755
БББ-	-	329.671	-	-	-	-	-	329.671
ББ ⁹	-	-	-	-	-	25.948.414	-	25.948.414
Нерангирани ¹⁰	-	-	-	-	-	-	77.004	77.004
Вкупно	41.819.630	157.372.715	21.883.881	80.443	2.127.117	25.948.414	77.004	249.309.204

Рејтинг 31 декември 2020 година	Девизни депозити по видување	Орочени девизни депозити во странски банки	Странски хартии од вредност	Златни депозити	Специјал- ни права на влечење	Побарува- ња од државата	Побарувања од работењето и останати средства	Вкупно
AAA	13.381.455	-	40.182.214	-	-	-	-	53.563.669
AA+	3.078.591	-	38.783.577	-	-	-	-	41.862.168
AA	1.236.253	3.265.874	21.683.200	-	-	-	-	26.185.327
AA-	313.721	1.507.170	14.620.154	20.991.848	-	-	-	37.432.893
A+	16.415	-	7.101.051	-	-	-	-	7.117.466
A	10.367	-	6.639.219	-	-	-	-	6.649.586
A-	4.368	-	10.686.844	-	-	-	-	10.691.212
МФИ ¹¹	1.948	-	39.119	16.208	38.773	-	-	96.048
БББ+	2.670	-	-	-	-	-	-	2.670
БББ	-	-	556.714	-	-	-	-	556.714
БББ-	3.929.206	-	15.781.373	-	-	-	-	19.710.579
ББ ¹²	-	-	-	-	-	16.044.757	-	16.044.757
Нерангирани ¹³	-	-	-	-	-	-	101.450	101.450
Вкупно	21.974.994	4.773.044	156.073.465	21.008.056	38.773	16.044.757	101.450	220.014.539

⁸ Меѓународни финансиски институции.

⁹ Рејтинг на Република Северна Македонија.

¹⁰ Клиенти во земјата кои немаат кредитен рејтинг според меѓународно признатите агенции за кредитен рејтинг „Стандард и Пурс“, „Мудис“ и/или „Фич.“

¹¹ Меѓународни финансиски институции.

¹² Рејтинг на Република Северна Македонија.

¹³ Клиенти во земјата кои немаат кредитен рејтинг според меѓународно признатите агенции за кредитен рејтинг „Стандард и Пурс“, „Мудис“ и/или „Фич.“

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА**Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31 декември 2021***(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)***3. Управување со финансискиот ризик (продолжува)****А Кредитен ризик (продолжува)****Концентрација на ризиците на финансиските средства со изложеност на кредитен ризик**

Табелата што следи ја прикажува кредитната изложеност на средствата на Народната банка по сметководствената вредност, класификувана според географски региони на 31 декември 2021 година. За потребите на оваа табела, Народната банка ја класификува изложеноста на региони според земјата од којашто доаѓаат договорните страни:

	Земји членки на ЕУ	Европски земји коишто не се членки на ЕУ	Република Северна Македонија	Останати земји членки на ОЕЦД ¹⁴	Останати земји	Вкупно
Девизни депозити по видување	34.392.194	6.750	-	6.806.947	613.739	41.819.630
Странски хартии од вредност	127.639.758	1.476.212	-	18.105.674	10.151.071	157.372.715
Златни депозити	-	21.883.881	-	-	-	21.883.881
Специјални права на влечење	-	-	-	80.443	-	80.443
Побарувања врз основа на девизни репо-трансакции	2.127.117	-	-	-	-	2.127.117
Побарувања од државата за односите со ММФ	-	-	25.948.414	-	-	25.948.414
Побарувања од работењето и останати средства	-	-	77.004	-	-	77.004
31 декември 2021	164.159.069	23.366.843	26.025.418	24.993.064	10.764.810	249.309.204
31 декември 2020	162.034.830	22.134.641	16.146.207	11.873.881	7.824.980	220.014.539

¹⁴ Останати земји членки на ОЕЦД коишто не влегуваат во земји членки на ЕУ или Европски земји коишто не се членки на ЕУ.

3. Управување со финансискиот ризик (продолжува)**Б Пазарен ризик**

Народната банка ги следи и управува и со валутниот и со каматниот ризик, како основни пазарни ризици. Основната цел на Народната банка при управувањето со пазарните ризици е објаснета во белешката бр. 1. Валутниот ризик претставува ризик од намалување на вредноста на финансиските инструменти во странска валута поради промена на интервалутните односи на валутите. Каматниот ризик претставува ризик од намалување на пазарната вредност на финансиските инструменти заради неповолни движења на каматните стапки. Управувањето со пазарниот ризик се врши со утврдување приспособено времетраење за портфолијата коешто се следи на дневна основа. Исто така, пазарниот ризик се контролира и преку утврдување буџет за ризик, со којшто се дефинира прифатливото ниво за каматен ризик на девизните резерви.

За да го измери ефектот на пазарните ризици врз вредноста на девизните резерви, Народната банка го применува концептот на „вредност изложена на ризик“ – BAP (англ. Value at Risk или VAR). BAP претставува статистичка методологија којашто ја проценува максималната промена на вредноста на девизните резерви поради промени на цените на финансиските инструменти и промена на девизниот курс и со одредено ниво на доверба за одреден временски период. Народната банка, при пресметката на BAP, го користи нивото на доверба од 95% за временски период од една година¹⁵ и 99% за временски интервал од десет дена¹⁶.

Во декември 2021 година, изложеноста на девизните резерви со кои управува Народната банка (вредност изложена на ризик со ниво на доверба од 99% за временски интервал од десет дена), во поглед на флукуациите на цените на инструментите и девизните курсеви во однос на еврото изнесува 1.137.050 илјади МКД (18.450.525 евра), или 0,51% од девизните резерви. Притоа, BAP од промената на девизниот курс за истиот период (на диверзифицирана основа, со вклучена промена на цената на златото) изнесува 1.109.891 илјада МКД (18.009.827 евра), а BAP од промената на цените на инструментите во кои се инвестирани девизните резерви изнесува 27.159 илјади МКД (440.698 евра).

	31 декември 2021	31 декември 2020
Валутен ризик	1.109.891	1.269.008
Каматен ризик	27.159	26.666
Вкупно BAP	1.137.050	1.295.674

¹⁵ За интерна процена на поставениот буџет за ризик.

¹⁶ Согласно со препораките од Базелската спогодба од 1999 година.

3. Управување со финансискиот ризик (продолжува)

В Ризик од курсни разлики

Ризикот од курсни разлики претставува ризик од намалување на вредноста на финансиските средства и обврски како резултат на флукуациите на девизните курсеви на валутите и на цената на монетарното злато.

Валутната структура на девизните резерви е условена од валутната структура на интервенциите за поддршка на курсот на денарот во однос на еврото, валутната структура на обврските на Народната банка и на државата кон странство, на надворешнотрговската размена и од други ликвидносни потреби. Следствено, еврото е најзастапено во валутната структура на девизните резерви. Изложеноста на активен валутен ризик (што произлегува од отстапувањето од основната валутна структура) е ограничено со нивото на ревалоризациони резерви од курсни разлики. Имајќи го предвид „де факто“ фиксниот девизен курс на денарот во однос на еврото, изложеноста кон валутниот ризик на Народната банка во однос на еврото е минимална, за разлика од останатите валути, каде што изложеноста е присутна заради нивното флукуирање кон еврото, а со тоа и кон денарот.

Во табелите подолу се вклучени финансиските средства и обврски на Народната банка по нивната сегашна вредност со состојба на 31 декември 2021 година, односно 31 декември 2020 година, анализирани по валути.

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА**Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31 декември 2021***(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)***3. Управување со финансискиот ризик (продолжува)****В Ризик од курсни разлики (продолжува)**

Состојба на 31 декември 2021 година:

СРЕДСТВА	ЕУР	УСД	СПВ	Останати валути	МКД	Вкупно
Ефективни странски пари	2.630.183	716.268	-	26.208	-	3.372.659
Депозити во странска валута	34.994.732	1.930.338	837	4.893.723	-	41.819.630
Странски хартии од вредност	157.223.025	108.745	40.945	-	-	157.372.715
Злато	-	21.923.813	-	-	-	21.923.813
Специјални права на влечење	-	-	80.443	-	-	80.443
Побарувања врз основа на девизни репо-транзакции	2.127.117	-	-	-	-	2.127.117
Побарувања од државата за односите со ММФ	-	-	25.948.414	-	-	25.948.414
Членство кај ММФ	-	-	10.234.301	-	-	10.234.301
Побарувања од работењето и останати средства	412	2	764	11.894	63.932	77.004
Вкупно средства	196.975.469	24.679.166	36.305.704	4.931.825	63.932	262.956.096
ОБВРСКИ						
Готови пари во оптек	-	-	-	-	51.392.438	51.392.438
Депозити на банки	7.355.762	-	-	-	66.704.992	74.060.754
Задолжителни резерви на банките во девизи и задолжителна резерва на штедилниците во денари	19.940.411	-	-	-	20.251	19.960.662
Благајнички записи на Народната банка	-	-	-	-	9.993.065	9.993.065
Обврски врз основа на девизни репо-транзакции	3.509.581	-	-	4.854.090	-	8.363.671
Депозити на државата	22.053.247	9.681	-	4.416	24.919.606	46.986.950
Ограничени депозити	68.441	69.488	-	-	-	137.929
Обврски кон ММФ	-	-	36.182.715	-	-	36.182.715
Останати депозити	-	-	-	-	2.333.764	2.333.764
Останати обврски	226.289	19.033	1.395	33.457	268.682	548.856
Вкупно обврски	53.153.731	98.202	36.184.110	4.891.963	155.632.798	249.960.804
Нето финансиска состојба	143.821.738	24.580.964	121.594	39.862	(155.568.866)	12.995.292

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31 декември 2021
(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

3. Управување со финансискиот ризик (продолжува)**В Ризик од курсни разлики (продолжува)**

Состојба на 31 декември 2020 година:

СРЕДСТВА	ЕУР	УСД	СПВ	Останати валути	МКД	Вкупно
Ефективни странски пари	2.729.688	665.525	-	22.225	-	3.417.438
Депозити во странска валута	17.170.169	9.542.077	-	35.792	-	26.748.038
Странски хартии од вредност	154.627.929	1.406.417	39.119	-	-	156.073.465
Злато	-	21.046.389	-	-	-	21.046.389
Специјални права на влечење	-	-	38.773	-	-	38.773
Побарувања од државата	-	-	15.005.439	-	1.039.318	16.044.757
Членство кај ММФ	-	-	10.908.938	-	-	10.908.938
Побарувања од работењето и останати средства	294	2	828	11.370	88.956	101.450
Вкупно средства	174.528.080	32.660.410	25.993.097	69.387	1.128.274	234.379.248
ОБВРСКИ						
Готови пари во оптек	-	-	-	-	50.039.944	50.039.944
Депозити на банки	4.189.777	-	-	-	64.460.518	68.650.295
Задолжителни резерви на банките во девизи и задолжителна резерва на штедилниците во денари	17.378.901	-	-	-	20.691	17.399.592
Благајнички записи на Народната банка	-	-	-	-	9.994.589	9.994.589
Депозити на државата	22.442.096	18.699	-	5.037	23.532.129	45.997.961
Ограничени депозити	72.794	66.651	-	1.374	-	140.819
Обврски кон ММФ	-	-	25.914.377	-	-	25.914.377
Останати депозити	-	-	-	-	2.484.250	2.484.250
Останати обврски	229.205	15.412	828	31.218	280.260	556.923
Вкупно обврски	44.312.773	100.762	25.915.205	37.629	150.812.381	221.178.750
Нето финансиска состојба	130.215.307	32.559.648	77.892	31.758	(149.684.107)	13.200.498

3. Управување со финансискиот ризик (продолжува)

Г Каматен ризик

Народната банка е изложена на каматниот ризик како резултат на неусогласеноста на каматната структура на финансиските средства и обврски.

Основната цел на Народната банка, постигнувањето и одржувањето на ценовната стабилност ѝ дава дискрециско право при водењето на монетарната политика да ги определува каматните стапки на монетарните инструменти. Од друга страна, пак, Народната банка е изложена на каматен ризик при управувањето со девизните резерви, исклучиво поради влијанието на надворешните промени на финансиските пазари.

Позицијата на Народната банка во однос на чувствителноста на промените на каматните стапки, заснована врз моментот на повторно утврдување на каматната стапка на 31 декември 2021 година, односно 31 декември 2020 година, е прикажана во табелите подолу. Табелите ги вклучуваат финансиските инструменти на Народната банка по нивната сегашна вредност, категоризирани според пораниот датум од датумот на преоцена или датумот на достасување.

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31 декември 2021
(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

3. Управување со финансискиот ризик (продолжува)

Г Каматен ризик (продолжува)

Состојба на 31 декември 2021 година:

СРЕДСТВА	Каматоносни ставки					Вкупно каматоносни ставки	Некаматоносни ставки	Вкупно
	До 1 месец или варијабилни стапки	Од 1 до 3 месеци	Од 3 месеци до 1 година	Од 1 до 5 години	Над 5 години			
Ефективни странски пари	-	-	-	-	-	-	3.372.659	3.372.659
Депозити во странска валута	41.818.805	-	-	-	-	41.818.805	825	41.819.630
Странски хартии од вредност	185.231	-	112.400.638	27.520.722	-	140.106.591	17.266.124	157.372.715
Злато	-	5.937.975	5.950.539	-	-	11.888.514	10.035.299	21.923.813
Специјални права на влечење	80.443	-	-	-	-	80.443	-	80.443
Побарувања врз основа на девизни репо-транзакции	2.127.896	-	-	-	-	2.127.896	(779)	2.127.117
Побарувања од државата	-	-	-	-	-	-	25.948.414	25.948.414
Членство кај ММФ	-	-	-	-	-	-	10.234.301	10.234.301
Побарувања од работењето и останати средства	-	-	-	-	-	-	77.004	77.004
Вкупно средства	44.212.375	5.937.975	118.351.177	27.520.722	-	196.022.249	66.933.847	262.956.096
ОБВРСКИ								
Готови пари во оптек	-	-	-	-	-	-	51.392.438	51.392.438
Депозити на банки	43.422.960	-	-	-	-	43.422.960	30.637.794	74.060.754
Задолжителни резерви на банките во девизи и задолжителна резерва на штедилниците во денари	19.940.411	-	-	-	-	19.940.411	20.251	19.960.662
Благајнички записи на Народната банка	9.987.520	-	-	-	-	9.987.520	5.545	9.993.065
Обврски врз основа на девизни репо-транзакции	2.127.896	6.238.551	-	-	-	8.366.447	(2.776)	8.363.671
Депозити на државата	6.000.000	-	-	-	-	6.000.000	40.986.950	46.986.950
Ограничени депозити	-	-	-	-	-	-	137.929	137.929
Обврски кон ММФ	-	-	-	-	-	-	36.182.715	36.182.715
Останати депозити	-	-	-	-	-	-	2.333.764	2.333.764
Останати обврски	-	-	-	-	-	-	548.856	548.856
Вкупно обврски	81.478.787	6.238.551	-	-	-	87.717.338	162.243.466	249.960.804
Вкупно каматен ризик	(37.266.412)	(300.576)	118.351.177	27.520.722	-	108.304.911	(95.309.619)	12.995.292

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31 декември 2021
(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

3. Управување со финансискиот ризик (продолжува)

Г Каматен ризик (продолжува)

Состојба на 31 декември 2020 година:

СРЕДСТВА	Каматоносни ставки					Вкупно каматоносни ставки	Некаматоносни ставки	Вкупно
	До 1 месец или варијабилни стапки	Од 1 до 3 месеци	Од 3 месеци до 1 година	Од 1 до 5 години	Над 5 години			
Ефективни странски пари	-	-	-	-	-	-	3.417.438	3.417.438
Депозити во странска валута	24.237.043	2.511.736	-	-	-	26.748.779	(741)	26.748.038
Странски хартии од вредност	-	-	92.008.938	19.610.995	8.415.505	120.035.438	36.038.027	156.073.465
Злато	-	-	3.314.003	-	-	3.314.003	17.732.386	21.046.389
Специјални права на влечење	38.773	-	-	-	-	38.773	-	38.773
Побарувања од државата	-	-	-	-	-	-	16.044.757	16.044.757
Членство кај ММФ	-	-	-	-	-	-	10.908.938	10.908.938
Побарувања од работењето и останати средства	-	-	-	-	-	-	101.450	101.450
Вкупно средства	24.275.816	2.511.736	95.322.941	19.610.995	8.415.505	150.136.993	84.242.255	234.379.248
ОБВРСКИ								
Готови пари во оптек	-	-	-	-	-	-	50.039.944	50.039.944
Депозити на банки	49.485.912	-	-	-	-	49.485.912	19.164.383	68.650.295
Задолжителни резерви на банките во девизи и задолжителна резерва на штедилниците во денари	17.378.901	-	-	-	-	17.378.901	20.691	17.399.592
Благајнички записи на Народната банка	9.988.350	-	-	-	-	9.988.350	6.239	9.994.589
Депозити на државата	6.000.000	-	-	-	-	6.000.000	39.997.961	45.997.961
Ограничени депозити	-	-	-	-	-	-	140.819	140.819
Обврски кон ММФ	-	-	-	-	-	-	25.914.377	25.914.377
Останати депозити	-	-	-	-	-	-	2.484.250	2.484.250
Останати обврски	-	-	-	-	-	-	556.923	556.923
Вкупно обврски	82.853.163	-	-	-	-	82.853.163	138.325.587	221.178.750
Вкупно каматен ризик	(58.577.347)	2.511.736	95.322.941	19.610.995	8.415.505	67.283.830	(54.083.332)	13.200.498

3. Управување со финансискиот ризик (продолжува)**Д Ризик на ликвидност**

Ризикот на ликвидност е ризик од недостаток на ликвидни средства за непречено одвивање на функциите на Народната банка. Основната цел на Народната банка при управувањето со ризикот на ликвидност е објаснета во белешката 1.

Одржувањето на ликвидноста се обезбедува со пласирање на девизните средства на тековни сметки во странство, во краткорочни депозити и во должнички хартии од вредност за коишто постои длабок и ликвиден секундарен пазар. Народната банка управува со ризикот на ликвидност со определување и одржување ликвидни средства на нивоа соодветни за спроведување на монетарната и девизната политика, вршење навремени и редовни исплати на надворешен долг и тековни и/или капитални расходи со девизна компонента за сметка на државата, како и задоволување на трансакциските потреби при управувањето со девизните резерви. Притоа, согласно со Политиката и Правилата за управување и инвестирање на девизните резерви, управувањето со ликвидносниот ризик е усогласено со најдобрите глобални практики. Следствено, со цел да се оптимизира управувањето со девизните резерви, притоа земајќи ги предвид различните обврски и намени на девизните резерви во различни временски периоди, девизните резерви се распределени во поодделни портфолија: работен капитал (оперативно портфолио), ликвидносно и инвестициско портфолио.

Оперативното портфолио обезбедува ликвидни средства за реализирање на готовинските текови во период од еден месец, а нивото на ликвидносното портфолио се определува динамички, во износ на минималното ниво на оперативното портфолио за следните 12 месеци. Инвестициското портфолио може да има инвестициски период над една година и со него се управува заради зголемување на повратот на девизните резерви. Вредноста на оперативното и ликвидносното портфолио се предвидува најмалку еднаш годишно, а периодично се преиспитува врз основа на проекцијата на ликвидносните потреби, очекуваните девизни потреби на земјата на среден рок и процената на ранливоста на билансот на плаќање. Максималниот рок на достасување на депозитите во оперативното портфолио е две недели, додека за должничките хартии од вредност максималниот преостанат рок до достасување е до еден месец. Приспособеното времетраење на ликвидносното портфолио е пониско во однос на инвестициското портфолио и се определува во зависност од пазарните услови и прифатливото ниво на каматен ризик. Достапноста на девизната ликвидност не е ограничена на оперативното и ликвидносното портфолио, во услови кога и инвестирањето во должнички хартии од вредност (мерени според објективната вредност преку билансот на успех) во рамките на инвестициското портфолио обезбедува доволна ликвидност преку можност за нивна брза конверзија во парични девизни средства.

Во врска со обврските во домашна валута, Народната банка не е изложена на овој ризик заради нејзиниот карактер на централна банка.

Табелата подолу ги претставува паричните одливи на Народната банка на недериватните финансиски обврски и средства што се чуваат за управување со ризикот на ликвидност според преостанатата договорна достасаност на датумот на Извештајот за финансиската состојба. Износите коишто се прикажани во табелата подолу се договорните недисконтирани парични текови за финансиските обврски и очекуваните датуми на достасување за финансиските средства.

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31 декември 2021
(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

3. Управување со финансискиот ризик (продолжува)

Д Ризик на ликвидност (продолжува)

31 декември 2021	До 1 месец	Од 1 до 3 месеци	Од 3 месеци до 1 година	Од 1 до 5 години	Над 5 години	Вкупно
ОБВРСКИ						
Готови пари во оптек	51.392.438	-	-	-	-	51.392.438
Депозити на банки	45.740.439	-	28.320.315	-	-	74.060.754
Задолжителни резерви на банките во девизи и задолжителна резерва на штедилниците во денари	(4.956)	-	19.965.618	-	-	19.960.662
Благајнички записи на Народната банка	9.993.065	-	-	-	-	9.993.065
Обврски врз основа на девизни репо-транзакции	8.363.671	-	-	-	-	8.363.671
Депозити на државата	46.986.950	-	-	-	-	46.986.950
Ограничени депозити	85.427	6.163	46.339	-	-	137.929
Обврски кон ММФ	25.495.152	-	-	10.687.563	-	36.182.715
Останати депозити	2.333.764	-	-	-	-	2.333.764
Останати обврски	460.079	46.108	42.669	-	-	548.856
Вкупно обврски (датуми на договорно достасување)	190.846.029	52.271	48.374.941	10.687.563	-	249.960.804
Средства што се чуваат за управување со ризикот на ликвидност (датуми на очекувано достасување)	211.450.534	2.969.059	10.107.296	38.388.262	40.945	262.956.096
31 декември 2020	До 1 месец	Од 1 до 3 месеци	Од 3 месеци до 1 година	Од 1 до 5 години	Над 5 години	Вкупно
ОБВРСКИ						
Готови пари во оптек	50.039.944	-	-	-	-	50.039.944
Депозити на банки	49.893.458	-	18.756.837	-	-	68.650.295
Задолжителни резерви на банките во девизи и задолжителна резерва на штедилниците во денари	(4.065)	-	17.403.657	-	-	17.399.592
Благајнички записи на Народната банка	9.994.589	-	-	-	-	9.994.589
Депозити на државата	45.997.961	-	-	-	-	45.997.961
Ограничени депозити	105.883	-	34.936	-	-	140.819
Обврски кон ММФ	15.703.329	-	-	10.211.048	-	25.914.377
Останати депозити	2.484.250	-	-	-	-	2.484.250
Останати обврски	485.794	32.618	38.511	-	-	556.923
Вкупно обврски (датуми на договорно достасување)	174.701.143	32.618	36.233.941	10.211.048	-	221.178.750
Средства што се чуваат за управување со ризикот на ликвидност (датуми на очекувано достасување)	185.891.509	4.320.777	5.674.575	29.929.874	8.562.513	234.379.248

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31 декември 2021
(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

3. Управување со финансискиот ризик (продолжува)**Г Објективна вредност на финансиските средства и обврски**

Објективната вредност претставува вредност за која едно средство може да биде заменето (вклучително и негово впаричување) или некоја обврска намирена под нормални комерцијални услови помеѓу заинтересираните страни на датумот на известување.

Разликите помеѓу сметководствената вредност и објективната вредност на оние финансиски средства и обврски коишто не се евидентирани според објективната вредност групирани според класите на финансиските инструменти се прикажани подолу:

	Сметководствена вредност		Објективна вредност	
	2021	2020	2021	2020
Финансиски средства				
<i><u>Вреднувани по амортизирана набавна вредност</u></i>				
Ефективни странски пари	3.372.659	3.417.438	3.372.659	3.417.438
Депозити во странска валута	41.819.630	26.748.038	41.819.630	26.748.038
Странски должнички хартии од вредност	32.047.748	32.877.476	32.542.733	33.829.336
Специјални права на влечење	80.443	38.773	80.443	38.773
Побарувања врз основа на девизни репо-транзакции	2.127.117	-	2.127.117	-
Побарувања од државата за односите со ММФ	25.948.414	15.005.439	25.948.414	15.005.439
Членство кај ММФ	10.234.301	10.908.938	10.234.301	10.908.938
Побарувања од работењето и останати средства	77.004	101.450	77.004	101.450
Хартии од вредност на државата	-	1.039.318	-	1.039.318
	115.707.316	90.136.870	116.202.301	91.088.730
<i><u>Вреднувани по објективна вредност преку извештајот за сеопфатна добивка</u></i>				
Странски сопственички хартии од вредност	43.132	39.119	43.132	39.119
	43.132	39.119	43.132	39.119

	Сметководствена вредност		Објективна вредност	
	2021	2020	2021	2020
Финансиски обврски				
<i><u>Вреднувани по амортизирана набавна вредност</u></i>				
Готови пари во оптек	51.392.438	50.039.944	51.392.438	50.039.944
Депозити на банки	74.060.754	68.650.295	74.060.754	68.650.295
Задолжителна резерва на банките во девизи и задолжителна резерва на штедилниците во денари	19.960.662	17.399.592	19.960.662	17.399.592
Благајнички записи на Народната банка	9.993.065	9.994.589	9.993.065	9.994.589
Обврски врз основа на девизни репо-транзакции	8.363.671	-	8.363.671	-
Денарски депозити на државата	24.919.606	23.532.129	24.919.606	23.532.129
Девизни депозити на државата	22.067.344	22.465.832	22.067.344	22.465.832
Обврски кон ММФ	36.182.715	25.914.377	36.182.715	25.914.377
Останати и ограничени депозити	2.471.693	2.625.069	2.471.693	2.625.069
Останати обврски	548.856	556.923	548.856	556.923
	249.960.804	221.178.750	249.960.804	221.178.750

3. Управување со финансискиот ризик (продолжува)

Г Објективна вредност на финансиските средства и обврски (продолжува)

Финансиски средства

Објективната вредност на ефективните странски пари, депозитите во странска валута, специјалните права на влечење, побарувањата врз основа на девизни репо-трансакции, членството кај ММФ и на побарувањата коишто се вреднуваат според методот на амортизирана набавна вредност е приближна на сметководствената вредност поради нивниот краткорочен карактер.

Објективната вредност на странските хартии од вредност по амортизирана набавна вредност се одредува врз основа на нивната котирана пазарна цена на датумот на Извештајот за финансиската состојба.

Државните хартии од вредност вклучуваат обврзници издадени од државата за посебни цели – надоместување на побарувањата на Народната банка за дадени селективни кредити. Овие обврзници се во целост достасани во април 2021 година. Тие не котираа на берзата и немаше други инструменти со слични карактеристики, заради што раководството на Народната банка оцени дека објективната вредност на крајот на 2020 година е приближна на сметководствената вредност.

Како што е објаснето во белешката 17, хартиите од вредност по објективна вредност преку извештајот за сеопфатна добивка на 31 декември 2021 година се однесуваат на акциите во БИС и СВИФТ со вредност од 43.132 илјади МКД (2020 година: 39.119 илјади МКД) и се водат по нивната набавна вредност за којашто се смета дека ја одразува нивната објективна вредност. Имајќи ја предвид специфичната улога на БИС и СВИФТ, објективната вредност на овие акции е приближна на нивната сметководствена вредност.

Финансиски обврски

Објективната вредност на парите во оптек соодветствува на нивната номинална вредност.

Објективната вредност на депозитите коишто се вреднуваат според методот на амортизирана набавна вредност соодветствува на сметководствената вредност, поради фактот што не постојат инструменти со слични карактеристики.

Објективната вредност на благајничките записи издадени од Народната банка соодветствува на нивната сметководствена вредност, поради нивниот краткорочен карактер.

Објективната вредност на обврските врз основа на репо-трансакции коишто се вреднуваат според методот на амортизирана набавна вредност соодветствува на сметководствената вредност, бидејќи се следи објективната вредност на дадениот колатерал и соодветно се усогласува со давање дополнителни хартии или враќање хартии од вредност или со пренос на паричните средства.

3. Управување со финансискиот ризик (продолжува)**Г Објективна вредност на финансиските средства и обврски (продолжува)****Финансиски обврски (продолжува)**

Поради специфичната улога на ММФ како меѓународна финансиска институција, објективната вредност на обврските врз основа на членството кај ММФ, алокацијата на специјалните права на влечење и обврските врз основа на користени кредити од ММФ, не се разликуваат од нивната сметководствена вредност.

Хиерархија на објективната вредност

Објективната вредност се определува врз основа на следнава хиерархија:

а) Ниво 1 – Котирана пазарна цена

Финансиски инструменти со котирани пазарни цени за идентични инструменти на активен пазар.

б) Ниво 2 – Техники за вреднување со користење влезни информации (инпути) коишто можат да се следат

Финансиски инструменти со котирани цени за слични инструменти на активен пазар или котирани цени за идентични или слични инструменти за кои не постои активен пазар и финансиски инструменти вреднувани со користење модели каде што можат да се следат сите значајни влезни информации (инпути).

в) Ниво 3 – Техники за вреднување со значајни влезни информации (инпути) коишто не можат да се следат

Финансиски инструменти вреднувани со користење модели каде што не можат да се следат една или повеќе значајни влезни информации (инпути).

Финансиски средства мерени по објективната вредност преку билансот на успех

31 декември 2021	Ниво 1	Ниво 2	Ниво 3	Вкупно
Странски должнички хартии од вредност	125.281.835	-	-	125.281.835
Злато	21.923.813	-	-	21.923.813
Вкупно финансиски средства	147.205.648	-	-	147.205.648

31 декември 2020	Ниво 1	Ниво 2	Ниво 3	Вкупно
Странски должнички хартии од вредност	123.156.870	-	-	123.156.870
Злато	21.046.389	-	-	21.046.389
Вкупно финансиски средства	144.203.259	-	-	144.203.259

4. Значајни сметководствени процени и расудувања при примената на сметководствените политики

Најзначајни области за кои се потребни расудувања, процени и претпоставки се:

Објективна вредност на финансиските инструменти

Народната банка користи интерни техники на вреднување за утврдување на објективната вредност на оние финансиски инструменти коишто не котираат на активните пазари. Овие техники вклучуваат процени и претпоставки коишто пазарните учесници би ги користеле за утврдување на вредноста на инструментот. Народната банка врши процена на вредноста врз основа на разновидни расположиви фактори, вклучувајќи ги реалните или проценетите пазарни цени и стапки, како што се временската вредност и нестабилноста, пазарните услови и ликвидноста. Проценетите вредности може да се разликуваат од вредноста којашто би била постигната во трансакција на датумот на мерење.

Народната банка ги применува моделите конзистентно од еден период до друг, обезбедувајќи споредливост и континуитет на вреднувањата со текот на времето, но процената на објективната вредност по природа вклучува значителен степен на расудување.

Во Република Северна Македонија не постои доволно пазарно искуство, стабилност и ликвидност за купување и продажба на побарувања и други финансиски средства или обврски за кои во моментот не се достапни објавени пазарни цени. Народната банка ја проценува севкупната изложеност на ризик и во случаи кога проценува дека вредноста во книгите нема да се реализира, признава намалување на вредноста. Според мислењето на Народната банка, сметководствените вредности на датумот на известување, за средствата коишто не котираат на активен пазар ја претставуваат најточната и најкорисната вредност за известувањето, имајќи ги предвид сегашните пазарни услови (белешка 3Г).

Корисен век на материјалните и нематеријалните средства

Раководството на Народната банка го утврдува проценетиот корисен век и поврзаните трошоци за депрецијација и амортизација на материјалните и нематеријалните средства. Соодветноста на проценетиот корисен век се ревидира еднаш годишно или кога постојат индикации за значителни промени во основните претпоставки, како што се очекуваниот технолошки развој и промените во економските и индустриските фактори (белешка 2К и 2Л).

Актуарски претпоставки во однос на планот со дефинирани користи за вработените

Евентуалните трошоци за банката зависат од остварувањето на идното искуство и особено од промената во дисконтната стапка и зголемување на плаќањата. Други фактори, коишто можат да ја променат вкупната обврска се бројот на вработени, предвремено заминување пред остварување на правото на пензија и бројот на нови вработени (белешка 2У и 43).

4. Значајни сметководствени процени и расудувања при примената на сметководствените политики (продолжува)

Исправка на вредноста на финансиските средства

Народната банка ги пресметува очекуваните кредитни загуби за финансиски средства мерени по амортизирана набавна вредност. Определувањето на влезните податоци во моделот за мерење на очекуваните кредитни загуби се опишани во белешката 3А.

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31 декември 2021
(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

5. Нето-расходи за камати**Приходи од камати**

Приходи од камата	Држава	Домашни банки	Странски субјекти	Останати субјекти	Вкупно 2021	Вкупно 2020
Хартии од вредност по амортизирана набавна вредност	-	-	84.953	-	84.953	106.510
Златни депозити	-	-	8.748	-	8.748	5.553
Депозити и тековни сметки во девизи	-	-	3.489	-	3.489	32.656
Обратни репо-трансакции во девизи со примен колатерал во злато	-	-	-	-	-	4.466
Обратни репо-трансакции со примен колатерал во хартии од вредност	-	-	-	-	-	584
Останати камати	70	11	-	1	82	118
Вкупно 2021	70	11	97.190	1	97.272	149.887
Вкупно 2020	8.013	84	141.789	1	149.887	

Расходи за камати

Расходи за камата	Држава	Домашни банки	Странски субјекти	Останати субјекти	Вкупно 2021	Вкупно 2020
Благајнички записи на Народната банка	-	131.365	-	-	131.365	268.684
Депозити	9.125	59.980	-	-	69.105	58.467
Камата на право за долгорочен наем	-	-	-	37	37	51
Останати камати	-	-	-	-	-	69
Вкупно 2021	9.125	191.345	-	37	200.507	327.271
Вкупно 2020	9.150	318.001	69	51	327.271	

Ефекти од негативна камата

Ефекти од негативна камата	Домашни банки	Странски субјекти	Вкупно 2021	Вкупно 2020
Депозити и тековни сметки во девизи	-	(112.366)	(112.366)	(57.057)
Задолжителна резерва на банките во девизи	106.685	-	106.685	93.405
Класични репо-трансакции во девизи со даден колатерал во хартии од вредност	-	113.542	113.542	50.274
Обратни репо-трансакции во девизи со примен колатерал во хартии од вредност	-	(103.807)	(103.807)	(45.198)
Класични репо-трансакции во девизи со даден колатерал во злато	-	5.507	5.507	3.611
Примени депозити од банките во девизи	1.807	-	1.807	346
Вкупно 2021	108.492	(97.124)	11.368	45.381
Вкупно 2020	93.751	(48.370)	45.381	

6. Нето-приходи од провизии

Приходи од провизии

	2021	2020
Провизии од домашните банки за долговен промет на сметка	154.648	139.679
Провизии од снабдување на банките со готовина	69.417	59.978
Провизии врз основа на порамнување на плаќањата (МИПС)	32.154	30.556
Провизии од девизно работење со јавен сектор	22.860	21.349
Останати провизии	26.010	20.884
Вкупно	305.089	272.446

Висината на провизиите што ги наплатува Народната банка се регулирани со Одлуката за единствената тарифа за надоместоци за услугите што ги врши Народната банка¹⁷, којашто ја донесува Советот на Народната банка, како и со поединечни договори склучени со одредени државни органи.

Приходите врз основа на провизии за долговен промет на сметка, од снабдување на банките со готови пари и порамнување на плаќањата преку МИПС¹⁸ се однесуваат на услугите коишто Народната банка ги врши за домашните банки и за другите иматели на сметки во МИПС.

Провизиите од девизно работење со јавниот сектор се однесуваат на приходите остварени од продажба на девизи на државни органи, како и од вршење работи за државата во платниот промет со странство.

Останатите приходи од провизии во 2021 година бележат повисоко остварување за надоместоците од присилна наплата, поради укинувањето на преземените мерки поврзани со пандемијата во втората половина од 2021 година.

Расходи за провизии

	2021	2020
Провизии за депозитари на хартии од вредност	9.593	10.134
Провизии за услуги од странски банки	5.108	11.446
Провизии врз основа на трансакции со фјучерси	96	1.695
Останати провизии	1.815	430
Вкупно	16.612	23.705

¹⁷ Народната банка, на 18 март 2020 година го укина надоместокот којшто се пресметува за подигање и враќање на готовината како мерка за превенција и заштита на здравјето на населението во државата во услови на ширење на вирусната инфекција ковид-19. Надоместоците за подигање и враќање на готовината се воведоа повторно во јули 2020 година, имајќи го предвид фактот дека банките постепено започнаа да се враќаат кон редовниот режим на работење.

¹⁸ МИПС – Македонски интербанкарски платен систем, сопственост на Народната банка.

6. Нето-приходи од провизии (продолжува)

Расходи од провизии (продолжува)

Провизиите платени на странски банки се однесуваат на услугите за одржување на сметките на Народната банка, трансакциите извршени со депозитите на Народната банка и други трансакции во девизи и тие зависат од тарифите на странските банки и видот на услугите.

Најголемиот дел од расходите за провизии, во 2021 година, се однесуваат на трошоците за работи со хартиите од вредност коишто Народната банка им ги плаќа на депозитарите и странските банки.

Расходите за провизии за услуги од странски банки во 2020 година имаат повисоко остварување заради трошоците за услуги од странски банки за купување странски ефективни средства за плаќање.

7. Нето нереализирани курсни и ценовни промени

	2021	2020
Нереализирани позитивни курсни разлики	5.203.260	3.218.115
Нереализирани негативни курсни разлики	(5.073.478)	(4.267.707)
Нереализирани негативни курсни разлики кои паѓаат на товар на финансискиот резултат	-	(52.703)
Нереализирани позитивни курсни и ценовни промени од злато	18.676.672	26.085.177
Нереализирани негативни курсни и ценовни промени од злато	(17.826.633)	(23.580.280)
Вкупно	979.821	1.402.602

8. Нето-расходи / приходи од хартии од вредност по објективна вредност преку билансот на успех и дериватни финансиски инструменти

	2021	2020
Реализирани добивки од хартии од вредност по објективна вредност преку билансот на успех	2.063	169.309
Реализирани загуби од хартии од вредност по објективна вредност преку билансот на успех	(488.751)	(471.388)
Нереализирани позитивни ценовни промени од хартии од вредност по објективна вредност преку билансот на успех	7	53.107
Нереализирани негативни ценовни промени од хартии од вредност по објективна вредност преку билансот на успех	(1.615.427)	(1.175.215)
Приходи од камати од хартии од вредност по објективна вредност преку билансот на успех	1.223.219	1.539.874
Вкупно нето-расходи / приходи од хартии од вредност по објективна вредност преку билансот на успех	(878.889)	115.687
Реализирани добивки од фјучерс-трансакции	9.654	26.439
Реализирани загуби од фјучерс-трансакции	(6.255)	(18.244)
Вкупно нето-приходи од дериватни финансиски инструменти	3.399	8.195
Вкупно нето-расходи / приходи од хартии од вредност по објективна вредност преку билансот на успех и дериватни финансиски инструменти	(875.490)	123.882

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31 декември 2021
(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

9. Нето реализирани курсни и ценовни промени

	2021	2020
Реализирани позитивни курсни разлики од трансакции на девизниот пазар, нето	108.866	124.723
Реализирани позитивни курсни разлики од арбитражи со странски банки, нето	95.557	418.368
Реализирани позитивни курсни разлики од дознаки	46.336	26.083
Реализирани позитивни ценовни и курсни промени од злато, нето	33.201	4.662
Реализирани позитивни курсни и ценовни разлики врз останати основи, нето	8.697	12.491
Вкупно	292.657	586.327

Реализираните позитивни курсни и ценовни промени, нето, произлегуваат од купопродажба на девизи со странски банки, купопродажба на злато со странски банки, како и од разликата помеѓу средниот и продажниот курс при продажба на девизи на државните органи за извршување девизни плаќања кон странство и од купопродажба на девизи со домашните банки.

10. Приходи од дивиденди

	2021	2020
Приходи од дивиденди од вложувања во БИС	16.566	-
Вкупно	16.566	-

Во 2021 година, Народната банка оствари приходи од дивиденди од вложувањата во БИС. Дивидендата се наплати во јули 2021 година, откако беше донесена одлука на 91. годишно собрание на БИС да се исплати редовна дивиденда и дополнителна дивиденда како надоместок на неисплатената дивиденда во претходната година. Во 2020 година, Народната банка не оствари приходи од дивиденди од вложувањата во БИС. Поради состојбата на глобално ниво со вирусната инфекција (ковид-19), од страна на Одборот на директори на БИС беше донесена одлука од остварената добивка на банката за 2019 година да не се распределува дивиденда, а целокупниот износ да биде распределен во резервите на банката.

11. Останати приходи

	2021	2020
Приходи од автоматско зајмење хартии од вредност	12.495	9.792
Реализирани добивки од продажба на средства	1.822	-
Приходи од надоместок (ројалти) за ковани пари за колекционерски цели	702	842
Приходи од продажба на ковани пари за колекционерски цели и комплети ковани пари	124	311
Приходи врз други основи	22.180	19.387
Вкупно	37.323	30.332

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31 декември 2021
(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

12. Расходи за вработените

	2021	2020
Плати и персонален данок	310.163	314.873
Придонеси за пензиско осигурување	80.998	82.221
Задолжителни придонеси	39.638	40.236
Останати трошоци	25.699	12.881
Вкупно	456.498	450.211

Трошоците за плати за клучното раководство на Народната банка за 2021 година изнесуваат 15.051 илјада МКД (2020 година: 14.457 илјади МКД) и се вклучени во расходи за вработените. Расходите за вработените се однесуваат на краткорочни користи за вработените.

13. Останати расходи

	2021	2020
Трошоци за примени услуги	71.845	69.628
Трошоци поврзани со изработка на банкноти и монети	57.928	67.904
Материјални трошоци	25.876	20.714
Други административни трошоци	4.989	3.830
Трошоци за ковани пари за колекционерски цели	571	376
Расходи врз други основи	947	1.053
Вкупно	162.156	163.505

Трошоците поврзани со изработката на банкноти и монети се однесуваат главно на набавените банкноти и монети, како и на материјалите за ковање монети (рондели). Печатењето банкноти и ковањето монети го вршат домашни или надворешни производители, додека ковањето монети од набавените рондели го врши Народната банка. Народната банка применува политика на разграничување на трошоците поврзани со изработката на банкноти и монети во зависност од нивната трајност, и тоа во период од две до четири години.

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31 декември 2021
(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

14. Ослободување на исправката на вредноста / Посебната резерва и исправка на вредноста и оштетување

	Белешка	2021	2020
Издвоена исправка на вредноста на странски хартии од вредност	17	3.085	12.214
(Ослободена) исправка на вредноста на странски хартии од вредност	17	(9.282)	(3.163)
Издвоена нето-исправка на вредноста на побарувања од надоместоци и провизии	30	464	922
Издвоена исправка на вредноста на побарувања од камати	30	1	52
Издвоена исправка на вредноста на орочени депозити	16	-	53
(Ослободена) исправка на вредноста на орочени депозити	16	(54)	(50)
Издвоена нето-исправка на вредноста на побарувања од работењето	30	464	41
Издвоени посебни резерви во врска со судски постапки	42	75	247
Вкупно (ослободување) на исправката на вредноста / Посебната резерва и исправка на вредноста и оштетување		(5.247)	10.316

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31 декември 2021
(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

15. Ефективни странски пари

	2021	2020
Евра	2.630.183	2.729.688
Американски долари	716.268	665.525
Британски фунти	10.454	5.903
Швајцарски франци	4.466	4.800
Австралиски долари	4.257	4.182
Останати валути	7.031	7.340
Вкупно	3.372.659	3.417.438

Ефективните странски пари вклучуваат готовина во странска валута. Ефективните странски пари се вклучени во паричните еквиваленти за потребите на Извештајот за паричните текови (белешка 45).

16. Депозити во странска валута

	2021	2020
Девизни депозити по видување	41.819.630	21.974.994
Орочени девизни депозити во странски банки	-	4.773.044
Вклучено во парите и паричните еквиваленти (белешка 45)	41.819.630	26.748.038
Вкупно	41.819.630	26.748.038

На 31.12.2021 година, Народната банка нема пласмани на девизни средства во орочени депозити во странски банки.

Орочените депозити во странски банки на 31 декември 2020 година вклучуваат пресметана камата во износ од 743 илјади МКД.

На 31 декември 2020 година, состојбата на исправката на вредност на орочените депозити изнесува 53 илјади МКД.

Движењето на исправката на вредноста на орочените депозити е прикажано во табелата подолу:

	Белешка	2021	2020
Состојба на 1 јануари		53	49
Зголемување на исправката на вредноста на орочени депозити во странска валута	14	-	53
(Ослободување) на исправката на вредноста на орочени депозити во странска валута	14	(54)	(50)
Ефект од пресметани курсни разлики		1	1
Состојба на 31 декември		-	53

Депозитите носат камата по каматни стапки на годишно ниво, коишто зависат од валутата на депозитот и за соодветните вложувања во текот на 2021 и 2020 година изнесуваат:

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31 декември 2021
(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

16. Депозити во странска валута (продолжува)

Вид на каматната стапка	2021	2020
- депозити преку ноќ во САД-долари	0,03%	0,29%
- депозити преку ноќ во евра	-0,507%	-0,505%
- орочени депозити во САД-долари	0,14%	1,35%
- орочени депозити во евра	-0,54%	-

Депозити во странска валута според видот на субјектот

	2021	2020
Централни банки	41.168.326	24.906.395
Странски деловни банки	648.505	1.839.695
Меѓународни финансиски институции	2.799	1.948
Вкупно	41.819.630	26.748.038

Депозити во странска валута според географската локација

	2021	2020
Европа	34.398.944	20.145.467
Северна Америка	1.928.876	4.766.695
Азија	5.491.810	1.835.876
Вкупно	41.819.630	26.748.038

17. Странски хартии од вредност

Народната банка има вложувања во странски должнички хартии од вредност и странски сопственички хартии од вредност. Вложувањата во странски должнички хартии од вредност се класификувани како хартии од вредност по објективна вредност преку билансот на успех и хартии од вредност по амортизирана набавна вредност, а вложувањата во сопственички хартии од вредност се класифицирани како хартии од вредност по објективна вредност преку извештајот за сеопфатна добивка.

	2021	2020
Обврзници	108.829.824	96.297.936
Дисконтни записи	16.452.011	20.552.684
Комерцијални записи	-	3.706.480
Сертификати за депозит	-	2.599.770
Должнички хартии од вредност по објективна вредност преку билансот на успех	125.281.835	123.156.870
Обврзници	32.047.748	32.877.476
Должнички хартии од вредност по амортизирана набавна вредност	32.047.748	32.877.476
Сопственички хартии од вредност, некотирани	43.132	39.119
Сопственички хартии од вредност по објективна вредност преку извештајот за сеопфатна добивка	43.132	39.119
Вкупно	157.372.715	156.073.465
Тековни	129.808.861	128.007.846
Нетековни	27.563.854	28.065.619

17. Странски хартии од вредност (продолжува)

Портфолиото на хартиите од вредност по објективна вредност преку билансот на успех го сочинуваат висококвалитетни должнички хартии од вредност. Вложувањата во хартии од вредност по објективна вредност преку билансот на успех се усогласуваат со објективната вредност и носат фиксни купонски камати со стапка помеѓу 0% и 5,85% годишно (2020 година: помеѓу 0% и 6% годишно). Странските хартии од вредност по објективна вредност преку билансот на успех вклучуваат пресметана камата во износ од 555.500 илјади МКД (2020 година: 635.686 илјади МКД).

Хартиите од вредност по амортизирана набавна вредност носат фиксни приходи со каматна стапка помеѓу 0% и 5,5% годишно (2020 година: помеѓу 0,2% и 5,5% годишно). Странските хартии од вредност по амортизирана набавна вредност вклучуваат пресметана камата во износ од 215.481 илјада МКД (2020 година: 255.365 илјади МКД).

На 31 декември 2021 година, состојбата на исправката на вредност на хартии од вредност по амортизирана набавна вредност изнесува 10.577 илјади МКД (2020 година: 16.792 илјади МКД). Движењето на исправката на вредноста на хартиите од вредност по амортизирана набавна вредност е прикажано во табелата подолу:

	Белешка	2021	2020
Состојба на 1 јануари		16.792	7.714
Зголемување на исправката на вредноста на хартии од вредност по амортизирана набавна вредност	14	3.085	12.214
(Ослободување) на исправката на вредноста на хартии од вредност по амортизирана набавна вредност	14	(9.282)	(3.163)
Ефект од пресметани курсни разлики		(18)	27
Состојба на 31 декември		10.577	16.792

Сопственичките хартии од вредност се состојат од 430 обични акции од БИС (номинална вредност од 5.000 СПВ по акција – платливи 25% од нивната номинална вредност) и 6 обични акции од СВИФТ (номинална вредност од 125 ЕУР по акција, стекнати по набавна вредност од 5.915 ЕУР по акција). Акциите во БИС и СВИФТ претставуваат сопственички инструменти коишто не котираат на пазарот и нивната објективна вредност не може да биде реално утврдена, поради што се прикажуваат по нивната набавна вредност. На овој начин се смета дека нивната набавна вредност ја одразува нивната објективна вредност.

18. Дериватни инструменти

Народната банка во текот на 2021 година, склучуваше трансакции со дериватни финансиски инструменти – фјучерси на обврзница (2020 година: трансакции со дериватни финансиски инструменти – фјучерси на каматна стапка и фјучерси на обврзница).

На 31 декември 2021 година, Народната банка нема отворени фјучерс-позиции. Добивките и загубите од промената на објективната вредност на трансакциите со фјучерси се признати во билансот на успех (белешка 8).

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31 декември 2021
(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

19. Злато

	2021	2020
Златни депозити по видување	9.994.383	17.692.169
Орочени златни депозити	11.889.498	3.315.887
Злато во трезорот на Народната банка	39.932	38.333
Вкупно	21.923.813	21.046.389
Тековни	21.923.813	21.046.389

Вкупните златни резерви на Народната банка, заклучно со 31 декември 2021 година, изнесуваат 221.520,1677 унци (2020 година: 221.521,1497 унци) со објективна вредност од 1.820,10 САД-долари (98.965 МКД) за унца (2020 година: 1.891,10 САД-долари или 95.000 МКД за унца).

Каматните стапки на орочените златни депозити во 2021 година се движеа во интервал од 0,04% до 0,25% годишно за златните депозити засновани врз цената на златото во САД-долари (2020 година: со каматна стапка помеѓу 0,01% и 0,11% на годишно ниво). На 31 декември 2021 година орочените златни депозити ја вклучуваат пресметаната камата во износ од 984 илјади МКД (2020 година: 1.885 илјади МКД).

20. Специјални права на влечење

Народната банка има тековна сметка кај ММФ деноминирана во СПВ, којашто се употребува за обработка и порамнување на сите трансакции со ММФ. На 31 декември 2021 година, специјалните права на влечење изнесуваат 80.443 илјади МКД (2020 година: 38.773 илјади МКД).

Оваа тековна сметка носи камата во висина на таканаречената базична стапка на ММФ. Во текот на 2021 година, базичната стапка се движеше помеѓу 0,050% и 0,115%, годишно (2020 година: помеѓу 0,050% и 0,750%, годишно). Специјалните права на влечење се вклучени во паричните еквиваленти за потребите на Извештајот за паричните текови (белешка 45).

21. Побарувања врз основа на девизни репо-трансакции

	2021	2020
Обратни репо-трансакции во странска валута со примен колатерал во хартии од вредност	2.127.117	-
Вкупно	2.127.117	-
Тековни	2.127.117	-

Во 2020 и 2021 година, Народната банка склучуваше обратни репо-трансакции со примен колатерал во хартии од вредност и злато. На 31 декември 2021 година, Народната банка има побарувања врз основа на обратни репо-трансакции со примен колатерал во хартии од вредност. Пазарната вредност на примениот колатерал во хартии од вредност (државни обврзници со кредитен рејтинг од AA и БББ), на 31 декември 2021 година, изнесува 2.119.667 илјади

21. Побарувања врз основа на девизни репо-трансакции (продолжува)

МКД (31.12.2020 година: нула МКД). Побарувањата врз основа на обратни репо-трансакции вклучуваат обврски врз основа на пресметана камата во износ од 780 илјади МКД (2020 година: нула МКД).

22. Побарувања од државата за односите со ММФ

	2021	2020
Побарување врз основа на користење средства од кредитната линија РФИ ¹⁹ (белешка 40б)	10.706.402	10.229.836
Побарувања врз основа на користење општа алокација од 2021 година (белешка 40а)	10.243.548	-
Побарување поврзано со општата и специјалната нето кумулативна алокација од 2009 година (белешка 40а)	4.360.204	4.165.801
Побарување поврзано со обврската врз основа на наследена алокација на СПВ (белешка 40а)	638.260	609.802
Вкупно	25.948.414	15.005.439
Тековни	25.948.414	15.005.439

Противставката на овие активни билансни позиции е обврската кон ММФ врз основа на алокација на СПВ и користени кредити од ММФ, во име и за сметка на државата (белешки 40а и 40б).

23. Хартии од вредност на државата

	2021	2020
Хартии од вредност по амортизирана набавна вредност		
Обврзница за селективни кредити	-	1.039.318
Вкупно	-	1.039.318
Тековни	-	1.039.318

Обврзницата за селективни кредити којашто се чуваше до достасување претставува хартија од вредност издадена во име и за сметка на државата, врз основа на одредбите на Законот за реконструкција и санација на дел од банките во Република Македонија од 1995 година. Обврзницата за селективните кредити достаса за плаќање во април 2020 година, но како резултат на бројните мерки преземени од државата за одржување на Буџетот на Република Северна Македонија во настанатата вонредна состојба, рокот за отплата на обврзницата беше пролонгиран за една година и новиот рок на достасување беше 1 април 2021 година²⁰. Номиналната вредност на обврзницата изнесуваше 1.039.318 илјади МКД и таа не носеше камата. Обврзницата беше вреднувана по амортизирана набавна вредност и се амортизираше до датумот на достасување, односно 1 април 2020 година.

¹⁹ Инструмент за брзо финансирање (Rapid Financial Instrument) – РФИ.

²⁰ Согласно со Уредбата со законска сила за примена на Законот за санација и реконструирање на дел од банките во Република Македонија за време на вонредна состојба бр. 44-2598/1 од 27 март 2020 година, „Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 82 од 27 март 2020 година.

23. Хартии од вредност на државата (продолжува)

На 1 април 2021 година, беше наплатено побарувањето од државата врз основа на обврзницата за надоместување на селективните кредити на Народната банка во износ од 1.039.318 илјади МКД.

24. Членство кај ММФ

Во согласност со Статутот на ММФ, којшто е ратификуван од Собранието, како и во согласност со Законот за правно наследство на Република Македонија на членството во Меѓународниот монетарен фонд, Народната банка делува како фискален агент на Република Северна Македонија и истовремено настапува како депозитар на ММФ во Република Северна Македонија. Во тоа својство, Народната банка води евиденција на квотата на Република Северна Македонија за членството во ММФ, како и на сметката бр. 1 и сметката бр. 2.

На крајот на 2021 година, квотата на Република Северна Македонија за членство во ММФ изнесува 10.208.567 илјади МКД, сметката бр. 1 изнесува 25.586 илјади МКД и сметката бр. 2 изнесува 148 илјади МКД (2020 година: 10.881.508 илјади МКД, 27.272 илјади МКД и 158 илјади МКД, соодветно, за трите позиции). Промените се резултат на извршеното вреднување на овие позиции со курс на СПВ од 30 април 2021 година според финансиската година на ММФ (белешка 40в).

25. Кредити дадени на банките

	2021	2020
Состојба на 1 јануари	-	15.912
Наплатени побарувања од долгорочни кредити од конверзијата на селективните кредити во 1996 година	-	(15.912)
Состојба на 31 декември	-	-

Побарувањата врз основа на долгорочни кредити беа настанати со реструктурирање на таканаречените селективни кредити на Народната банка коишто се користеле за рефинансирање главно на земјоделските кредити на банките во поранешна Југославија²¹. Побарувањата од домашните банки врз основа на кредитите од примарната емисија (конвертирани во 1996 година) во износ од 15.912 илјади МКД достасаа и се наплатија на 31 март 2020 година. Кредитите носеа годишна камата од 1,5%, којашто достасуваше за плаќање полугодишно.

²¹ Поранешна Југославија – Социјалистичка Федеративна Република Југославија.

26. Други побарувања

	2021	2020
Побарување од банка во стечај	730.039	730.039
Побарување од банка врз основа на достасани аукциски депозити	5.268	5.268
Вкупно	735.307	735.307
Исправка на вредноста на побарувањата	(735.307)	(735.307)
Вкупно	-	-

Во јануари 2004 година, Народната банка исплати 1.018.258 илјади МКД кон странски банки врз основа на гаранции за позајмувања на една македонска банка од странски банки, дадени врз основа на Одлуката за критериумите и условите за употреба на дел од девизните резерви врз основа на гаранции за позајмувања на македонски банки од странски банки, којашто престана да важи од март 2003 година. Народната банка создаде побарување од домашната банка. Врз банката беше покрената стечајна постапка во март 2004 година. Народната банка евидентираше побарувања врз основа на дадени гаранции од банката во стечај на износ од 1.034.569 илјади МКД. Народната банка изврши целосна исправка на вредноста на побарувањата од банката во стечај.

Во периодот од 2010 година до 2019 година, Народната банка наплати дел од побарувањата од банката во стечај, во износ од 304.530 илјади МКД од кои 231.234 илјади МКД се наплатени врз основа на добиено решение за авансна распределба од стечајната маса на домашната банка во стечај и од стечајната маса на еден должник на домашната банка во стечај и 73.296 илјади МКД се наплатени врз основа на преземени средства за ненаплатени побарувања.

Достасаното ненаплатено побарување врз основа на достасани аукциски депозити се однесува на аукциските депозити на друга домашна банка коишто не беа вратени на време. Во 1999 година започна стечајна постапка против оваа банка, којашто сè уште е во тек. Народната банка во целост ги има резервирано побарувањата од банката во стечај во износ од 9.268 илјади МКД. Во 2013 година, Народната банка наплати дел од побарувањето во износ од 1.000 илјади МКД, додека во 2019 година Народната банка наплати дел од побарувањето во износ од 3.000 илјади МКД.

Во 2021 и 2020 година немаше ниту наплата на дел од побарувањата, ниту преземени средства врз основа на ненаплатените побарувања.

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31 декември 2021
(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

27. Недвижности и опрема

	Земјиште и згради	Мебел, опрема и возила	Умет- нички дела	Стуч- на лите- ратура	Инвести- ции во тек	Вкупно средства за деловни цели	Средства за рекреатив- ни цели	Вкупно
Состојба на 1 јануари 2020 г.								
Набавна вредност	814.013	572.741	64.252	4.853	503.913	1.959.772	34.164	1.993.936
Акумулирана деpreciјација	(448.867)	(512.536)	-	-	-	(961.403)	(21.375)	(982.778)
Состојба на 1 јануари 2020 г., сегашна вредност	365.146	60.205	64.252	4.853	503.913	998.369	12.789	1.011.158
Зголемувања на средствата во текот на годината								
- набавна вредност	-	11.747	109	51	304.816	316.723	-	316.723
Намалување на средствата								
- набавна вредност	-	(21.126)	-	-	-	(21.126)	(15)	(21.141)
- акумулирана деpreciјација	-	21.124	-	-	-	21.124	15	21.139
Депрецијација за годината	(25.860)	(28.700)	-	-	-	(54.560)	(641)	(55.201)
Состојба на 31 декември 2020 г.	339.286	43.250	64.361	4.904	808.729	1.260.530	12.148	1.272.678
Состојба на 31 декември 2020 г.								
Набавна вредност	814.013	563.362	64.361	4.904	808.729	2.255.369	34.149	2.289.518
Акумулирана деpreciјација	(474.727)	(520.112)	-	-	-	(994.839)	(22.001)	(1.016.840)
Сегашна вредност	339.286	43.250	64.361	4.904	808.729	1.260.530	12.148	1.272.678

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31 декември 2021
(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

27. Недвижности и опрема (продолжува)

	Земјиште и згради	Мебел, опрема и возила	Уметни чки дела	Струч на литер атура	Инвести ции во тек	Вкупно средства за деловни цели	Средства за рекреати вни цели	Вкупно
Состојба на 1 јануари 2021								
Набавна вредност	814.013	563.362	64.361	4.904	808.729	2.255.369	34.149	2.289.518
Акумулирана деpreciјација	(474.727)	(520.112)	-	-	-	(994.839)	(22.001)	(1.016.840)
Состојба на 1 јануари 2021, сегашна вредност	339.286	43.250	64.361	4.904	808.729	1.260.530	12.148	1.272.678
Зголемувања на средствата во текот на годината								
- набавна вредност	1.422	63.419	-	66	166.297	231.204	-	231.204
Намалување на средствата								
- набавна вредност	-	(43.444)	-	-	-	(43.444)	-	(43.444)
- акумулирана деpreciјација	-	43.444	-	-	-	43.444	-	43.444
Трансфери								
- набавна вредност	-	(3.060)	-	-	-	(3.060)	(14)	(3.074)
- акумулирана деpreciјација	-	3.001	-	-	-	3.001	14	3.015
Депрецијација за годината	(25.196)	(25.378)	-	-	-	(50.574)	(637)	(51.211)
Состојба на 31 декември 2021	315.512	81.232	64.361	4.970	975.026	1.441.101	11.511	1.452.612
Состојба на 31 декември 2021								
Набавна вредност	815.435	580.277	64.361	4.970	975.026	2.440.069	34.135	2.474.204
Акумулирана деpreciјација	499.923	499.045	-	-	-	998.968	22.624	1.021.592
Сегашна вредност	315.512	81.232	64.361	4.970	975.026	1.441.101	11.511	1.452.612

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31 декември 2021
(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

27. Недвижности и опрема (продолжува)

Основните средства за рекреативни цели вклучуваат згради и други основни средства во рамките на тие згради.

Како дел од реформите на платниот систем, во 2001 година Народната банка ја презеде функцијата за снабдување со готовина од поранешниот Завод за платен промет (ЗПП), како и дел од зградите, опремата и мебелот на ЗПП поврзани со таа функција во десет градови во државата. Овие основни средства ѝ беа дадени во владение на Народната банка, но сопственоста сè уште не е префрлена и следствено, средствата не се евидентирани во деловните книги на Народната банка.

Во 2013 година, со одлука на Владата, на Народната банка ѝ е дадено право на трајно користење на градежно земјиште во сопственост на Република Северна Македонија, за изградба на нов деловен објект. Земјиштето не е евидентирано во книгите на Народната банка. Во 2021 година, Народната банка има вложувања во инвестиции во тек во износ од 166.297 илјади МКД (2020 година: 304.781 илјада МКД), поврзани со изградбата на новиот деловен објект (белешка 466).

Во 2021 и 2020 година, Народната банка нема оптоварувања врз недвижностите и опремата.

28. Нематеријални средства

	2021	2020
Состојба на 1 јануари		
Набавна вредност	262.479	244.716
Инвестиции во тек	6.103	5.488
Акумулирана амортизација	(239.777)	(227.739)
Сегашна вредност	28.805	22.465
Зголемувања на средствата во текот на годината		
- набавна вредност	18.291	21.150
Намалување на средствата во текот на годината		
- набавна вредност	(2.431)	(3.387)
- акумулирана амортизација	2.431	3.387
Трансфери		
- набавна вредност	3.074	-
- акумулирана амортизација	(3.015)	-
Амортизација за годината	(15.333)	(15.425)
Инвестиции во тек	139	615
Состојба на 31 декември	31.961	28.805
Состојба на 31 декември		
Набавна вредност	281.413	262.479
Инвестиции во тек	6.242	6.103
Акумулирана амортизација	(255.694)	(239.777)
Сегашна вредност	31.961	28.805

29. Ковани пари од благородни метали

На 31 декември 2021 година состојбата на кованите пари од благородни метали изнесува 5.703 илјади МКД (2020 година: 5.436 илјади МКД).

Кованите пари од благородни метали ги вклучуваат пригодните ковани пари, кованите пари за колекционерски цели и комплетите ковани пари.

Пригодните ковани пари се златници и сребреници коишто врз основа на одлука на Владата се произведени за да се одбележат јубилеи значајни за државата.

На 31 декември 2021 година, Народната банка располагаше со вкупно 173 златници и 26 сребреници (31 декември 2020 година: 173 златници и 26 сребреници).

Согласно со Законот за Народната банка, од јуни 2014 година, Народната банка започна со активноста продажба на ковани пари за колекционерски цели, коишто се истовремено и средство за плаќање. Во 2016 година Народната банка започна со продажба на ковани пари за колекционерски цели и преку комисионо работење. Народната банка ги набавува кованите пари за колекционерски цели од добавувач којшто го организира нивното дизајнирање, ковање, промоција, продажба и дистрибуција. Народната банка набавува количина од изданието на ковани пари за колекционерски цели за продажба и дистрибуција на територијата на Република Северна Македонија.

На 31 декември 2021 година, Народната банка располагаше со залиха од 268 парчиња ковани пари за колекционерски цели (31 декември 2020 година: 306 парчиња).

На 31 декември 2021 година, Народната банка располагаше со залиха од 2.931 парче комплети ковани пари (2020 година: нула парчиња).

Приходите од продажба на кованите пари за колекционерски цели и од продажба на комплетите ковани пари се прикажани во белешката 11.

30. Побарувања од работењето

Побарувањата од работењето ги сочинуваат побарувањата врз основа на надоместоци и провизии за услуги извршени од страна на Народната банка, побарувањата за одржувањето на Комплексот банки и останатите побарувања:

	2021	2020
Надоместоци и провизии	31.280	33.282
Побарувања за одржување на Комплексот банки	1.614	2.044
Останати побарувања	407.814	406.961
Исправка на вредноста на останатите побарувања	(407.814)	(406.961)
Вкупно	32.894	35.326

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31 декември 2021
(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

30. Побарувања од работењето (продолжува)

Движењето на исправката на вредноста на останатите побарувања е прикажано во продолжение:

	2021	2020
Состојба на 1 јануари	406.961	405.941
Зголемување на исправката на вредноста на побарувањата од работењето (белешка 14)	464	41
Зголемување на исправката на вредноста за побарувањата од надоместоци и провизии (белешка 14)	464	922
Зголемување на исправката на вредноста за побарувањата од камати (белешка 14)	1	52
Отпис / зголемување на сомнителните и спорните побарувања	(77)	5
Ефект од пресметани курсни разлики	1	-
Состојба на 31 декември	407.814	406.961

31. Останати средства

	2021	2020
Пресметани трошоци за печатење пари	75.778	133.508
Дадени аванси	43.770	65.739
Канцелариски и други материјали	12.325	11.348
Останати пресметани трошоци	5.503	4.362
Средства врз други основи	340	385
Преземени средства врз основа на ненаплатени побарувања	55.848	55.848
Оштетување на преземените средства врз основа на ненаплатени побарувања	(55.848)	(55.848)
Вкупно	137.716	215.342
Тековни	125.391	203.994
Нетековни	12.325	11.348

Најголемиот дел од износот на дадените аванси се однесуваат на платените аванси во согласност со договорите поврзани со новиот деловен објект.

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31 декември 2021
(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

32. Готови пари во оптек

Готовите пари во оптек изнесуваат:

МКД	Номинална вредност	2021		2020	
		Парчиња	Вредност во илјади МКД	Парчиња	Вредност во илјади МКД
Готови пари во оптек (законско средство за плаќање)					
Книжни банкноти	100	16.519.578	1.651.958	15.466.369	1.546.637
	200	1.333.335	266.667	2.281.641	456.328
	500	11.282.603	5.641.301	12.820.252	6.410.126
	1000	22.596.970	22.596.970	21.850.594	21.850.594
	2000	9.606.016	19.212.032	8.924.758	17.849.516
Вкупно книжни банкноти			49.368.928		48.113.201
Банкноти од полимер	10	25.961.988	259.620	24.374.586	243.746
	50	5.850.292	292.515	5.347.367	267.368
Вкупно банкноти од полимер			552.135		511.114
Монети	1	115.542.580	115.542	110.399.232	110.399
	2	83.501.859	167.004	78.202.945	156.406
	5	44.722.791	223.614	42.170.684	210.854
	10	38.060.758	380.608	34.334.824	343.348
	50	5.613.906	280.695	5.798.903	289.945
Вкупно монети			1.167.463		1.110.952
Вкупно готови пари во оптек (законско средство за плаќање)			51.088.526		49.735.267
Готови пари во оптек – ковани пари за колекционерски цели					
Монети	10	91.912	919	90.902	909
	100	101.304	10.130	96.576	9.658
	1000	557	557	557	557
	2000	45	90	45	90
Вкупно готови пари во оптек – ковани пари за колекционерски цели			11.696		11.214
Готови пари во оптек коишто не се законско средство за плаќање					
Монети	0,5	4.345.792	2.173	4.333.792	2.167
Книжни банкноти	10	16.928.588	169.286	16.938.061	169.381
Книжни банкноти	50	2.254.635	112.732	2.255.406	112.770
Книжни банкноти	5000	1.605	8.025	1.829	9.145
Вкупно готови пари во оптек коишто не се законско средство за плаќање			292.216		293.463
Вкупно готови пари во оптек			51.392.438		50.039.944

33. Депозити на банки

	2021	2020
Депозити на банките и други сметки на финансиски институции во МКД кај Народната банка	30.637.968	19.164.505
Расположливи депозити на банките во МКД кај Народната банка	36.067.024	45.296.013
Депозити на банките во странска валута – МИПС ЕУР	6.739.690	3.758.053
Депозити на банките во странска валута	616.072	431.724
Вкупно	74.060.754	68.650.295
Тековни	74.060.754	68.650.295

Обврските врз основа на депозитите кон банките во МКД ги одразуваат состојбите на сметките на банките кај Народната банка за порамнување на платните трансакции. Средствата на сметките на банките се вклучуваат во исполнувањето на задолжителната резерва во денари на банките.

Народната банка не плаќа камата на средствата на денарските сметки на банките кај Народната банка преку кои ја исполнуваат обврската за задолжителната резерва и остатокот на средства на сметките, како и на сметките на финансиските институции²².

Домашните банки и филијалите на странски банки имаат право на пласирање средства во расположливи депозити кај Народната банка. Роковите на достасување на депозитите се еден работен ден (преку ноќ) и седум дена, без можност за предвремено повлекување, делумно или целосно.

Каматната стапка на расположливите депозити преку ноќ во текот на 2021 година изнесуваше 0,15% на годишно ниво (2020 година: 0,15% на годишно ниво), додека пак, каматната стапка на расположливите депозити до седум дена во текот на 2021 година изнесуваше 0,3% на годишно ниво (2020 година: 0,3% на годишно ниво). Расположливите депозити до седум дена ја вклучуваат пресметаната камата во износ од 24 илјади МКД (2020 година: 13 илјади МКД).

За целите на порамнување на домашните банки, Народната банка има отворени сметки во евра во МИПС, за поврзување со евросистемот за плаќање TARGET 2.

Во август 2020 година, се реактивира можноста за домашните банки преку аукции да пласираат девизни депозити кај Народната банка. На 31 декември 2021 година, банките имаат пласирано депозити во странска валута со рочност од еден месец. Каматната стапка на пласираните депозити во странска валута во текот на 2021 година изнесуваше -0,40% на годишно ниво (2020 година: -0,40% на годишно ниво). Депозитите на банките во странска валута ги вклучуваат побарувањата врз основа на пресметана камата во износ од 198 илјади МКД (2020 година: 134 илјади МКД).

²² Сметки на Развојната банка на Република Северна Македонија за различни проекти.

34. Задолжителна резерва на банките во девизи и задолжителна резерва на штедилниците во денари

	2021	2020
Задолжителна резерва на банките во девизи	19.935.455	17.374.836
Задолжителна резерва на штедилниците во МКД	25.207	24.756
Вкупно	19.960.662	17.399.592
Тековни	19.960.662	17.399.592

Согласно со регулативата, банките имаат обврска за исполнување задолжителна резерва во денари и во девизи, додека, пак, штедилниците имаат обврска за задолжителна резерва во денари. Обврската за задолжителна резерва на штедилниците се исполнува на фиксно ниво.

Народната банка утврдува надоместок на износот на издвоената задолжителна резерва во евра, по стапка еднаква на каматната стапка на расположливиот депозит преку ноќ на Европската централна банка којашто важела на последниот ден од периодот на исполнување.

Каматната стапка во текот на 2021 година изнесуваше -0,5% на годишно ниво (2020 година: -0,5% на годишно ниво). На вишокот издвоени средства на девизната сметка во евра во МИПС којшто е повисок од 5% од пресметаната задолжителна резерва во евра, каматната стапка во текот на 2021 година изнесуваше -0,65% на годишно ниво (2020 година: -0,65% на годишно ниво).

Задолжителната резерва на банките во девизи ги вклучува и побарувањата врз основа на пресметана камата во износ од 4.956 илјади МКД (2020 година: 4.065 илјади МКД).

35. Благајнички записи на Народната банка

Во 2021 година, на аукциите налагајнички записи се применуваше тендер со ограничен износ и фиксна каматна стапка. Во периодот од јануари до првата декада на март 2021 година, каматната стапка налагајничките записи изнесуваше 1,5%. Од почетокот на втората декада на март, каматната стапка налагајничките записи се намали за 0,25 процентни поени и заклучно со 31.12.2021 година изнесуваше 1,25% (2020 година: на аукциите налагајнички записи се применуваше тендер со ограничен износ и фиксна каматна стапка. Каматната стапка налагајничките записи во јануари 2020 година се намали за 0,25 процентни поени и изнесуваше 2,00%. Покрај тоа, заради поддршка на кредитната активност, во март 2020 година, каматната стапка се намали за уште 0,25 процентни поени и изнесуваше 1,75%, но со примена од 1 април 2020 година. Во мај 2020 година, каматната стапка се намали за дополнителни 0,25 процентни поени и до крајот на 2020 година изнесуваше 1,5%).

Во април и мај 2020 година, заради ослободување поголема ликвидност во банкарскиот систем се изврши намалување на понудениот износ налагајничките записи за износ од 15.000.000 илјади МКД.

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31 декември 2021
(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

35. Благајнички записи на Народната банка (продолжува)

На 31 декември 2021 година пресметаната камата на балајничките записи на Народната банка изнесува 5.545 илјади МКД (2020 година: 6.239 илјади МКД).

Паричниот тек за балајничките записи на Народната банка е како што следи:

	2021	2020
Состојба на 1 јануари	9.994.589	24.745.813
Балајнички записи на НБРСМ, приливи	119.867.110	171.786.000
Балајнички записи на НБРСМ, одливи	(120.000.000)	(186.555.000)
Дисконт, приливи	131.366	17.776
Состојба на 31 декември	9.993.065	9.994.589

36. Обврски врз основа на девизни репо-трансакции

	2021	2020
Репо-трансакции во странска валута со даден колатерал во злато	6.236.602	-
Репо-трансакции во странска валута со даден колатерал во хартии од вредност	2.127.069	-
Вкупно	8.363.671	-
Тековни	8.363.671	-

Народната банка во 2020 и 2021 година склучуваше класични репо-трансакции со даден колатерал во странски хартии од вредност и злато (белешка 2Г). Вкупната пазарна вредност на дадениот колатерал изнесува 8.457.067 илјади МКД, од кои пазарната вредност на дадениот колатерал во злато изнесува 6.333.785 илјади МКД, додека пазарната вредност на дадениот колатерал во странски хартии од вредност изнесува 2.123.282 илјади МКД (2020 година: нула МКД). Обврските врз основа на девизни репо-трансакции, на 31 декември 2021 година, вклучуваат побарувања врз основа на пресметана камата во износ од 2.776 илјади МКД (2020 година: нула МКД).

37. Денарски депозити на државата

Народната банка врши депозитни работи за државата и за органите на државната управа, согласно со Законот за Народната банка.

	2021	2020
Единствена трезорска сметка	23.988.875	22.817.069
Останати денарски депозити	930.731	715.060
Вкупно	24.919.606	23.532.129
Тековни	24.919.606	23.532.129

37. Денарски депозити на државата (продолжува)

Народната банка плаќа камата на депозитите на државата во согласност со Одлуката за пресметување и плаќање камата на депозитите на органите на државната управа кај Народната банка²³. Каматната стапка на денарските депозити е утврдена на нивото на каматната стапка на расположливите депозити со рочност преку ноќ на Народната банка.

Во текот на 2021 година, каматната стапка на денарските депозити на државата изнесуваше 0,15% на годишно ниво (2020 година: 0,15% на годишно ниво). Депозитите на државата ја вклучуваат пресметаната камата во износ од 775 илјади МКД (2020 година: 775 илјади МКД).

38. Девизни депозити на државата

Согласно со Законот за Народната банка и Законот за девизно работење, Народната банка е агент на државата за вршење платен промет со странство. Органите на централната државна власт и дел од јавните фондови ги депонираат своите девизни приливи на девизни сметки кај Народната банка, под услов Министерството за финансии формално да им одобри да отворат ваква сметка. На 31 декември 2021 година, овие депозити изнесуваат 22.067.344 илјади МКД (2020 година: 22.465.832 илјади МКД).

Согласно со Одлуката за пресметување и плаќање камата на депозитите на органите на државната управа кај Народната банка, каматната стапка за девизните депозити на државата е утврдена на нивото на каматната стапка на расположливите депозити со рочност преку ноќ на Европската централна банка. Во текот на 2021 година, каматната стапка на расположливите депозити со рочност преку ноќ на Европската централна банка беше негативна и изнесуваше -0,50% (2020 година: -0,50%), така што согласно со одлуката не се пресметуваше камата на овие депозити.

39. Ограничени депозити

Ограничените депозити главно ги вклучуваат девизните средства на депонентите (државата) коишто чекаат извршување дознака во странство и средствата на депонентите (државата) коишто претставуваат покрите од 100% за акредитив што е отворен за нивна сметка од страна на Народната банка. Народната банка не плаќа камата на овие депозити. Состојбата на овие средства на 31 декември 2021 година изнесува 137.929 илјади МКД (2020 година: 140.819 илјади МКД).

²³ О. бр. 02-15/XIV-3/2016 од 15 декември 2016 година, „Службен весник на Република Македонија“ бр. 218 од 20 декември 2016 година. Камата се плаќа на депозитите по видување на органите на државната управа најмногу до висината на однапред утврдени износи од аспект на валутата на депозитите, коишто за денарските депозити изнесуваат 6.000.000 илјади МКД.

40. Обврски кон ММФ

Обврските кон ММФ ги сочинуваат обврските врз основа на нето кумулативната алокација, обврските врз основа на користење кредити од ММФ во име и за сметка на државата и обврските врз основа на членство и депозити на ММФ.

а) Обврски врз основа на алокација на СПВ – во име и за сметка на државата

Со одлуката на Извршниот одбор на ММФ од 14 декември 1992 година, во согласност со Законот за правно наследство на Република Македонија на членството во ММФ, државата наследи 5,4% од обврската врз основа на нето-алокацијата на СПВ од поранешна Југославија, во износ од 638.260 илјади МКД (8.378.694 СПВ).

Со одлуката на Извршниот одбор на ММФ од 7 август 2009 година, државата доби општа, нето кумулативна алокација на СПВ во износ од 3.890.810 илјади МКД (51.076.245 СПВ). Со стапувањето во сила на четвртиот амандман на Статутот на ММФ на 10 август 2009 година, а врз основа на одлуката донесена од Извршниот одбор на ММФ од 1997 година, државата доби специјална нето кумулативна алокација на СПВ во износ од 469.394 илјади МКД (6.161.937 СПВ).

Со одлуката на Извршниот одбор на ММФ од 2 август 2021 година, државата доби општа, нето кумулативна алокација на СПВ во износ од 10.243.548 илјади МКД (134.471.240 СПВ). Одобрувањето на алокација на средствата е за земјите членки на ММФ коишто се учеснички во Одделот за СПВ пропорционално на нивните постојни квоти во ММФ и има за цел да обезбеди поголема ликвидност во глобалниот економски систем преку поддршка на девизните резерви на земјите членки на ММФ.

Вкупната обврска на Република Северна Македонија за алокацијата на СПВ на крајот на 2021 година изнесува 15.242.012 илјади МКД, или 200.088.116 СПВ (2020 година: 4.775.603 илјади МКД, или 65.616.876 СПВ).

Според Статутот на ММФ, обврската за алокацијата на СПВ достасува за наплата само во случај и во износ на откажаната алокација на СПВ, за што е потребна одлука од Советот на гувернери на ММФ, со мнозинство гласови од 85%, или во случај на укинување на учеството во Одделот на СПВ во рамките на ММФ.

Народната банка плаќа камата на вкупниот износ на обврската врз основа на алокација на СПВ (200.088.116 СПВ), пресметана по основната каматна стапка на ММФ. Народната банка ја рефундира исплатената камата на обврската врз основа на алокацијата на СПВ од Буџетот на Република Северна Македонија.

40. Обврски кон ММФ (продолжува)

б) Обврски врз основа на користени кредити од ММФ, во име и за сметка на државата

	2021	2020
Обврски врз основа на користени кредити од ММФ во име и за сметка на државата (белешка 22)	10.706.402	10.229.836
Вкупно	10.706.402	10.229.836
Нетековни	10.706.402	10.229.836

Во април 2020 година, државата се задолжи кај ММФ со инструментот за брзо финансирање (РФИ) во износ од 140.300.000 СПВ (100% од квотата), наменет за поддршка на Буџетот на Република Северна Македонија за време на вонредната состојба²⁴. Рокот за отплата на повлечениот износ од инструментот е од три години и три месеци до пет години од повлекувањето. Отплатата на повлечениот износ од инструментот ќе се врши во осум еднакви тримесечни рати. Отплатата на првата рата ќе започне во јули 2023 година. На повлечениот износ од инструментот се применува каматна стапка утврдена според правилата на ММФ, а согласно со условите за финансирање коишто важат за инструментот за брзо финансирање.

Обврските врз основа на користени кредити од ММФ, во име и за сметка на државата, на 31 декември 2021 година ја вклучуваат пресметаната недостасана камата во износ од 18.839 илјади МКД (2020 година: 18.788 илјади МКД).

в) Обврски врз основа на членство и депозити:

	2021	2020
Обврски врз основа на издадени меници за членство кај ММФ	10.208.567	10.881.508
Обврски врз основа на сметката 1	25.586	27.272
Обврски врз основа на сметката 2	148	158
Вкупно	10.234.301	10.908.938
Тековни	10.234.301	10.908.938

Во февруари 2016 година, стапи во сила резолуцијата бр. 66-2 за Четиринаесеттата општа ревизија на квотите и реформа на Извршниот одбор, донесена на 15 декември 2010 година од Одборот на гувернери на ММФ, со која се предлагаше зголемување на квотите кај секоја од земјите членки во ММФ. Согласно со резолуцијата, квотата на државата за членство во ММФ во 2016 година се зголеми од постојните 68.900.000 СПВ на 140.300.000 СПВ. За членството кај ММФ Народната банка, како фискален агент на Република Северна Македонија, има издадено меници (белешка 24).

²⁴ Согласно со Уредбата со законска сила за задолжување на Република Северна Македонија кај ММФ за финансиска поддршка од инструментот за брзо финансирање за време на вонредна состојба бр. 44-3062/1 од 13 април 2020 година, „Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 100 од 13 април 2020 година.

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31 декември 2021
(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

41. Останати депозити

	2021	2020
Обврски врз основа на денарски депозити кон други домашни субјекти	2.329.388	2.473.781
Обврски врз основа на денарски депозити кон меѓународни финансиски институции (ИБРД, ИДА и МИГА)	4.376	10.469
Вкупно	2.333.764	2.484.250
Тековни	2.333.764	2.484.250

Обврските врз основа на денарски депозити кон други домашни субјекти ги сочинуваат: сметката на Резервниот гарантен фонд на КИБС, клиентските сметки на брокерските друштва и сметките на Централниот депозитар за хартии од вредност. Клиентските сметки на брокерските друштва и сметките на Централниот депозитар за хартии од вредност служат за порамнување трансакции за работи со хартии од вредност. Народната банка не плаќа камата на овие депозити.

Денарските сметки на претставништвата на меѓународните финансиски институции се депонирани кај Народната банка. Народната банка не плаќа камата на овие депозити.

42. Посебна резерва

	2021	2020
Посебна резерва за потенцијални обврски врз основа на судски спорови со физички и правни лица	322	247
Вкупно	322	247

Посебната резерва за потенцијалните обврски врз основа на судски спорови се однесува на износот на главница и камата за коишто Народната банка очекува дека можеби ќе треба да ги исплати на физичките и правните лица кои имаат поднесено тужби против Народната банка, по конечността на правните постапки.

Движењето на посебната резерва за потенцијалните обврски врз основа на судски спорови е прикажано во продолжение:

	2021	2020
Состојба на 1 јануари	247	-
Издвојување посебна резерва за потенцијални обврски за судски спорови (белешка 14)	75	247
Состојба на 31 декември	322	247

43. Останати обврски

Обврските се анализирани на следниов начин:

	2021	2020
Депонирани средства врз основа на одземена ефективна и депонирани емства	285.235	285.690
Обврски произлезени од стечајот на БНТ	144.895	144.901
Обврски врз основа на распределена добивка	46.108	32.618
Обврски врз основа на долгорочни користи на вработените	42.669	38.511
Обврски кон добавувачите и други обврски	21.731	33.803
Одложени приходи	6.642	4.214
Обврски врз основа на даноци	6.501	20.326
Противставка на пригодните ковани пари	5.386	5.229
Обврски за наеми	1.764	2.709
Вкупно	560.931	568.001

Обврските врз основа на депонирани средства врз основа на одземен ефективни средства и депонирани емства се однесуваат на депонираните девизни средства коишто надлежните државни органи ги одзеле од правни и од физички лица како задолжителна мерка и против кои покренале тужби кај надлежните судови. Во зависност од судското решение, овие девизи му се враќаат на лицето од кое се одземени, или во денарска противвредност се исплатуваат во Буџетот на Република Северна Македонија. Народната банка не плаќа камата на овие средства.

Обврските произлезени од стечајот на Банката за надворешна трговија (БНТ) се однесуваат на наследените обврски на Народната банка врз основа на штедни влогови на граѓаните затечени во моментот кога беше објавен стечајот на Банката во 1995 година, во висина од 292.442 илјади МКД. За отплата на овие обврски, од стечајната маса на БНТ, на Народната банка ѝ беа обезбедени недвижности коишто таа веднаш, без надомест, ѝ ги отстапи на Владата.

Обврските врз основа на распределена добивка се однесуваат на распределената добивка кон Буџетот на Република Северна Македонија, а во согласност со одредбите на Законот за Народната банка. Распределбата на нето-добивката ја одобрува Советот на Народната банка (белешка 1).

Обврските врз основа на долгорочни користи на вработените, освен придонесите за пензиско осигурување, се еднакви на износот на идните користи коишто ги остваруваат вработените врз основа на нивниот труд во тековниот и во минати периоди, дисконтиран до неговата сметководствена вредност со примена на пондерирана годишна каматна стапка од 2,1635% на долгорочни обврзници издадени од државата во текот на 2021 година со рок на достасување од 5 и над 5 години.

44. Капитал и резерви*Капитал*

Капиталот на Народната банка е дефиниран со Законот за Народната банка и на 31 декември 2021 година тој изнесува 1.289.789 илјади МКД (2020 година: 1.289.789 илјади МКД).

Општи и специјални резерви

Во согласност со одредбите на Законот за Народна банка, по издвојувањето на нереализираните приходи во ревалоризационите резерви²⁵, 70% од финансискиот резултат за распределба се распределуваат во општите резерви сè додека не се постигне нивото на примарниот капитал на Народната банка. По достигнувањето на примарниот капитал, 15% од остатокот на добивката се распределуваат во општите резерви, а остатокот се распоредува во Буџетот на Република Северна Македонија. Во случај на отворена сметка за специјални резерви²⁶, финансискиот резултат за распределба може да се распредели така, што најмногу 70% може да се пренесат на сметката за специјални резерви до достигнувањето на износот утврден од Советот на Народната банка за покривање на трошоците за однапред предвидените намени, а од остатокот, 70% да се распределат во општите резерви до достигнувањето на нивото на основниот капитал, односно 15% по достигнувањето на нивото на основниот капитал. Општите резерви се користат за покривање на општите ризици од работењето на Народната банка. Во 2015 година, Народната банка отвори сметка за специјални резерви за покривање трошоци за однапред планирани намени, со специјална намена поврзани со изградбата на новиот деловен објект.

	2021	2020
Општи резерви	1.334.893	1.326.756
Специјални резерви	843.987	717.417

Ревалоризациони резерви

	2021	2020
Ревалоризациони резерви од нереализирани курсни и ценовни промени		
- Ревалоризациони резерви од курсни разлики	129.782	-
- Ревалоризациони резерви од ценовни и курсни промени на златото	10.947.211	11.167.534
- Ревалоризациони резерви од ценовни промени на хартиите од вредност по објективна вредност преку билансот на успех	17.041	139.779
Вкупно	11.094.034	11.307.313

²⁵ Дефинирани како сметки на ревалоризациони резерви во Законот за Народната банка на Република Северна Македонија.

²⁶ Дефинирани како сметки за специјални резерви во Законот за Народната банка на Република Северна Македонија.

44. Капитал и резерви (продолжува)

Ревалоризациони резерви (продолжува)

Ревалоризационите резерви претставуваат акумулирани нето нереализирани позитивни курсни и ценовни промени од периодичните курсни и ценовни ревалоризации на девизните средства и обврски, коишто се користат како резерва против можните идни негативни трендови во движењето на курсните и ценовните промени соодветно.

Ревалоризационата резерва од курсни разлики од девизните средства и обврски, на 31 декември 2021 година, изнесува 129.782 илјади МКД и е зголемена поради издвојување нето нереализирани позитивни курсни разлики во 2021 година за истиот износ (2020 година: ревалоризационата резерва од курсни разлики изнесуваше нула МКД поради покривање на нето нереализираните негативни курсни разлики во износ од 1.049.592 илјади МКД).

Ревалоризационата резерва од ценовни и курсни промени на златото во 2021 година е намалена на нето-основа во износ од 220.323 илјади МКД од коишто:

- Зголемување од 850.039 илјади МКД, како резултат на распределба на нето нереализираните позитивни ценовни и курсни разлики на златото (2020 година: нето нереализирани позитивни ценовни и курсни разлики на златото во износ од 2.504.897 илјади МКД) и
- Намалување од 1.070.362 илјади МКД, како резултат на реализираните курсни и ценовни промени од трансакции со злато во 2021 година, коишто беа додадени на финансискиот резултат за распределба за тековната 2021 година (2020 година: реализирани курсни и ценовни промени од трансакции со злато во вкупен износ од 11.588 илјади МКД).

Ревалоризационата резерва од ценовни промени на хартиите од вредност по објективна вредност преку билансот на успех во 2021 година е намалена на нето-основа во износ од 122.738 илјади МКД, од коишто:

- Зголемување од 7 илјади МКД, како резултат на распределбата на нето нереализираните позитивни ценовни промени на хартиите од вредност по објективна вредност преку билансот на успех по принципот „хартија по хартија“ (2020 година: нето нереализирани позитивни ценовни промени на хартиите од вредност по објективна вредност преку билансот на успех во вкупен износ од 53.107 илјади МКД);
- Намалување од 47.848 илјади МКД, како резултат на реализираните ценовни промени од хартиите од вредност, коишто беа додадени на финансискиот резултат за распределба за тековната 2021 година (2020 година: реализирани ценовни промени од хартиите од вредност во вкупен износ од 26.436 илјади МКД);

44. Капитал и резерви (продолжува)

Ревалоризациони резерви (продолжува)

- Намалување од 74.897 илјади МКД, како резултат на покривањето на нето нереализираните негативни ценовни промени на хартиите од вредност по објективна вредност преку билансот на успех (2020 година: нето нереализирани негативни ценовни промени на хартиите од вредност по објективна вредност преку билансот на успех во вкупен износ од 33.079 илјади МКД).

На 31 декември 2021 година, ревалоризационата резерва на уметничките дела и библиотечниот фонд изнесува 4.074 илјади МКД (2020 година: 4.035 илјади МКД). Зголемувањето на ревалоризационите резерви во износ од 39 илјади МКД е врз основа на донации на книги во библиотечниот фонд на Народната банка.

45. Пари и парични еквиваленти

	2021	2020
Ефективни странски пари (белешка 15)	3.372.659	3.417.438
Депозити во странска валута (белешка 16)	41.819.630	26.748.038
Специјални права на влечење (белешка 20)	80.443	38.773
Вкупно	45.272.732	30.204.249

46. Потенцијални и преземени обврски

а) Тужби

Во моментот се водат неколку судски постапки против Народната банка коишто произлегуваат од тековното работење. На 31 декември 2021 година, тужбите се проценети на износ од 123.666 илјади МКД (2020 година: 123.666 илјади МКД). Народната банка им се спротивставува на овие тужби и врз основа на правен совет, смета дека нема да се јават значителни материјални загуби.

Во 2021 година, Народната банка издвои посебна резерва во износ од 75 илјади МКД за потенцијални обврски врз основа на судски спорови за кои очекува дека можеби ќе треба да ги плати обврските (2020 година: издвоена посебна резерва во износ од 247 илјади МКД за судски спор со правно лице) (белешки 14 и 42).

За останатите судски постапки, Народната банка нема издвоено резервации, бидејќи раководството верува дека конечниот исход ќе биде во корист на Народната банка и дека нема да настанат материјални загуби во однос на судските постапки.

46. Потенцијални и преземени обврски (продолжува)

б) Преземени обврски

Во октомври 2016 година, Народната банка склучи договор за изведување градежни работи за изградба на нова административна зграда. На 31 декември 2021 година, Народната банка има обврски во износ од 608.786 илјади МКД (2020 година: 751.695 илјади МКД), за коишто се очекува дека ќе бидат отплатени во наредната година.

47. Трансакции со поврзани субјекти

Народната банка има трансакции со поврзани субјекти, со Владата на Република Северна Македонија и со сите членови на Советот. Трансакциите и состојбите со поврзаните субјекти се прикажани во белешките 5, 12, 22, 23, 37, 38 и 43.

48. Настани по датумот на Извештајот за финансиската состојба

По датумот на изготвување на Извештајот за финансиската состојба се немаат случено материјално значајни настани коишто би требало да се објават во финансиските извештаи.